

В Астане по проверкам готовности детсадов и школ к учебному году выявлены замечания – об этом в обращении родительской общественности столицы к руководителям дошкольных и школьных организаций

стр. 7

Костанайский государственный педагогический университет, который в следующем году отметит 80-летие, работает над реализацией международного проекта, призванного внести серьезный вклад в экономику региона

стр. 8-9

В Западно-Казахстанском государственном университете им. Махамбета Утемисова состоялась научно-практическая конференция с участием заместителя Премьер-министра Республики Татарстан, министра образования и науки Рафиса БУРГАНОВА

стр. 10

www.bilimdinews.kz

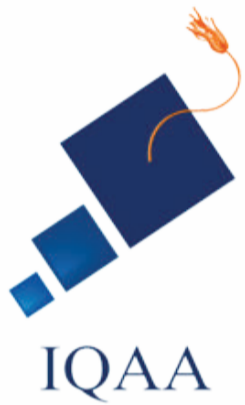
БІЛІМДІ ЕЛ

ОБРАЗОВАННАЯ СТРАНА

Республиканская образовательная общественно-политическая газета

№35(144)
вторник
18 сентября
2018

Газета выходит при информационной поддержке Министерства образования и науки Республики Казахстан

10 лет

НЕЗАВИСИМОЕ АГЕНТСТВО ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ КАЧЕСТВА В ОБРАЗОВАНИИ

▶ 20–21 СЕНТЯБРЯ – ПЕРВЫЙ ЕВРАЗИЙСКИЙ ФОРУМ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ КАЧЕСТВА В ОБРАЗОВАНИИ

Уважаемые гости и участники!

Рад приветствовать вас на Первом Евразийском форуме по обеспечению качества в образовании. Вопрос повышения и обеспечения качества высшего образования – это один из стратегических приоритетов для национальной системы образования. В Казахстане вопросы контроля, независимой аккредитации и обеспечения качества являются ключевыми в повышении конкурентоспособности страны. Поэтому процедура аккредитации в Казахстане закреплена на государственном уровне на законодательной основе.

В этом году 4 июля Президентом страны подписан Закон «О внесении изменений и дополнений в некоторые Законы РК по вопросам расширения академической и управленческой самостоятельности высших учебных заведений», в котором внесены поправки и по вопросам аккредитации.

Насыщенная повестка и солидный состав спикеров и участников из 11 стран, участвующих на Форуме, позволяет говорить о мероприятии как об одном из значимых событий в сфере высшего образования, которое проводит Независи-

мое агентство по обеспечению качества в образовании и заслуживает поощрения и одобрения.

В этом году Агентство отмечает свой десятилетний юбилей, поэтому поздравить Президента Каланову Шолпан Муртазовну и коллектив Агентства с юбилеем и пожелать новых успехов в распространении лучших практик по обеспечению качества, совершенствованию методической базы и проведении аккредитаций высших учебных заведений в полном соответствии с европейскими стандартами!

Уверен, что Форум пройдет с успехом, будет способствовать укреплению международного сотрудничества, а его результаты найдут воплощение на практике.

Дорогие друзья!

Желаю вам успешной и плодотворной работы, активного и содержательного общения с коллегами и единомышленниками!

Ерлан САГАДИЕВ,
министр образования и науки РК

ГАЗЕТ СІЗДЕР ҮШІН ҮЛКЕН ҚҰРМЕТПЕН БАСЫЛАДЫ! ГАЗЕТА С ЛЮБОВЬЮ ИЗДАЕТСЯ ДЛЯ ВАС!

Жазылу
ИНДЕКСІ
64603

«Білімді ел – Образованная страна» газетіне «Қазпочта» АҚ кез келген бөлімшелерінде жазылуға болады!
Подписка на газету «Білімді ел – Образованная страна» – В любом отделении АО «Казпочта»!

сайтымыз : www.bilimdinews.kz email: b@imdi_el@mail.ru тел.: 8(7172)254-770, 8(708)425-47-70, 8(701)512-42-50, 8 708 425 6340

ИНТЕРВЬЮ

Шолпан КАЛАНОВА: Обеспечение качественного образования – первоочередная задача учебных заведений страны

В новой редакции Закона РК «Об образовании» от 2007 года аккредитация учебных заведений Казахстана была прописана как добровольная процедура для организаций образования. В следующем 2008 году в стране было создано Независимое агентство по обеспечению качества в образовании (НАОКО – IQAA) – первая некоммерческая неправительственная организация в сфере образования Казахстана. О системе обеспечения качественного образования в стране, ее роли и перспективах в мировом образовательном пространстве рассказывает нашему изданию президент НАОКО Шолпан Муртазовна КАЛАНОВА.

– Шолпан Муртазовна, возглавляемое вами Независимое агентство по обеспечению качества в образовании отмечает в текущем году свой юбилей. Если подвести итоги десятилетней работы Агентства, что бы вы назвали главными достижениями прошедшего периода?

– Во-первых, все позитивные изменения в сфере передачи части контролирующих полномочий в образовании на основе государственно-частного партнерства стали возможными благодаря политической воле Главы государства Нурсултана Назарбаева и разработке правительством страны ряда важнейших стратегических документов. Это «Стратегический план развития Республики Казахстан до 2020 года», «Государственная программа развития образования на 2011-2020 годы». На основе данных стратегических документов была создана законодательная основа для оценки качества образования и перехода от государственной аттестации к независимой аккредитации.

В настоящее время IQAA является полноправным членом Европейской ассоциации по обеспечению качества в высшем образовании (ENQA), прошедшим всестороннюю оценку своей деятельности на соответствие европейским стандартам и руководящим принципам, которую в октябре 2016 года проводила

международная экспертная группа ENQA, представляющая Австрию, Великобританию, Польшу и Эстонию.

В июне 2017 года после оценки деятельности нашего Агентства Регистрационным комитетом Европейского реестра по обеспечению качества высшего образования (EQAR) IQAA было включено в EQAR и приобрело международный европейский статус. Напомним, EQAR стремится обеспечить четкую и достоверную информацию об агентствах обеспечения качества в Европе. Поэтому деятельность Независимого агентства по обеспечению качества в образовании сегодня выходит за пределы Казахстана. В настоящее время заключены договоры по институциональной аккредитации с несколькими зарубежными вузами.

IQAA также является полноправным членом следующих международных сетей по обеспечению качества: INQAAHE – международной сети агентств по обеспечению качества в высшем образовании (с 2008 года), APQN – Азиатско-Тихоокеанской сети по обеспечению качества (с 2008 года), CEENQA – сети агентств по обеспечению качества в области высшего образования стран Центральной и Восточной Европы (с 2014 года), CIQG – международной группы по качеству Совета по аккредитации высшего образования США (с 2012 года).

– Каковы, на ваш взгляд, дальнейшие перспективы независимой институциональной аккредитации в Республике Казахстан и ее реальная роль в повышении конкурентоспособности отечественных вузов на национальном и международном уровнях?

– На основе европейских и американских стандартов аккредитации с учетом национального законодательства Агентством была создана собственная нормативная база документов и руководств, удовлетворяющая международным требованиям. Кроме того, сформирована обширная база сертифицированных экспертов, включающая 1610 человек, в том числе 866 национальных экспертов, 281 международного эксперта из 32 стран мира, 246 работодателей, работающих во всех регионах страны, 217 студентов. База данных экспертов постоянно обновляется.

На сегодня около 70 вузов Республики Казахстан прошли на-

циональную институциональную аккредитацию в IQAA, более 60 из них аккредитованы на полный срок пять лет, 8 вузов получили аккредитацию с условием, 2 вуза пока не аккредитованы. Кроме того, аккредитованы 12 научно-исследовательских институтов и научных центров, 87 колледжей, 343 образовательные программы ТИПО. Агентством в 2018 году аккредитована организация дополнительного образования для взрослых – ТОО «Profi Time Astana» (BI University). При этом IQAA аккредитовало 5 из 9 национальных вузов РК, 17 крупных региональных вузов в 11 из 14 регионов Казахстана.

В рамках специализированной аккредитации Агентством аккредитовано 1833 образовательные программы, из них 1047 программ бакалавриата, 558 – магистратуры, 136 – докторантуры, 30 программ резидентуры НИИ. Следует отметить, что 79 образовательных программ были аккредитованы с условием, а восемь программ не были аккредитованы в связи с их несоответствием стандартам и критериям аккредитации IQAA.

IQAA было включено в Национальный реестр аккредитационных агентств Министерства образования и науки Республики Казахстан за №1 приказом МОН РК от 27 июня 2012 г. №304 (на пять лет) и на новый срок приказом МОН РК от 14 марта 2017 г. №112 (вновь на пять лет).

Деятельность IQAA по международному сотрудничеству осуществляется на основе многостороннего международного партнерства – подписаны договоры и меморандумы с 12 зарубежными агентствами аккредитации.

– Вы стояли у истоков создания национальной системы обеспечения качества образования в Казахстане, когда маятник государственного интереса резко качнулся в сторону независимой общественной оценки. В чем вы видите главную задачу в деятельности НАОКО на сегодняшний день? К стати, кто сейчас входит в штат Агентства?

– Высокопрофессиональный штатный академический персонал IQAA, руководимого мной, сейчас состоит из 21 человека, работающего на полную ставку, в числе которых три профессора – доктора наук, пять доцентов – кандидаты наук, пять магистров. В структуре Агентства эффективно функционируют основные коллегиальные органы управления и принятия решений: Наблюдательный совет, возглавляемый профессором, кандидатом экономических наук Ж.А. Кулекеевым, Аккредитационный совет во главе с профессором, доктором юридических наук С.Ф. Ударцевым, экспертные советы, апелляционная комиссия и комиссия по жалобам. Во всех структурах IQAA помимо академических работников принимают участие и основные стейкхолдеры: работодатели и студенты, члены Национальной палаты предпринимателей «Атамекен».

Одной из важнейших задач своей деятельности на сегодняшний день Агентство видит распространение передовой информации в сфере обеспечения качества работы отечественных университетов и колледжей. В течение своей десятилетней работы IQAA организовало более 20 различных международных конференций и семинаров с приглашением международных экспертов для казахстанских вузов. Среди последних зарубежных лекторов – Джамиль Салми (США), международный эксперт в области высшего образования,

который консультировал правительства более 80 стран мира, Кристофер Гролимунд – президент ENQA, директор Швейцарского агентства аккредитации (AAQ), Мария Кело – директор секретариата ENQA, доктор Люсьен Боллаерт (Бельгия) – автор книги «Руководство по внутреннему обеспечению качества в высшем образовании», профессор Эрик Фромонт – экс-ректор Лионского университета, председатель регистрационного комитета EQAR (Франция), Колин Тук (Бельгия) – директор секретариата EQAR, доктор Х.Кекелайн из Финского аккредитационного агентства, Ауриелия Валекеке (Литва) и другие.

В настоящее время IQAA является координатором проекта европейского проекта Эразмус+ «Продвижение интернационализации исследований через установление и функционирование системы обеспечения качества третьего цикла в соответствии с европейской повесткой интеграции» (СЗQA) (2016-2019 годы).

20-21 сентября Агентство проводит 1-й Евразийский форум по обеспечению качества в образовании «Вперед в будущее: тенденции, возможности и проблемы в обеспечении качества высшего образования» для казахстанских вузов с участием представителей десяти стран: Азербайджана, Бельгии, Германии, Испании, Молдовы, Нидерландов, России, Таджикистана, Узбекистана, Эстонии. На форуме будут рассмотрены вопросы по управлению университетами, системе внутреннего обеспечения качества вузов, оценке студентоцентрированного обучения, обеспечения качества и трудоустройства выпускников.

18-19 октября текущего года впервые на территории стран СНГ в столице Казахстана Астане Европейская ассоциация по обеспечению качества в высшем образовании (ENQA) проведет ежегодную 9-ую Генеральную ассамблею. ENQA была создана в 2000 году в соответствии с рекомендациями Европейского Союза (1998 г.) и Болонской декларацией (1999 г.) для развития сотрудничества европейских стран в сфере обеспечения качества высшего образования. ENQA признается министрами образования стран Европы. Ее полноправными членами сейчас является 51 агентство из 29 стран, а 47 организаций из 25 стран выступают как аффилированные члены.

Напомним, Генеральная ассамблея ENQA является основным директивным органом принятия решений ассоциации. В состав Генеральной ассамблеи входят европейские аккредитационные агентства, прошедшие процедуру оценки деятельности на соответствие европейским стандартам. Генеральная ассамблея проводится один раз в год.

Независимое агентство по обеспечению качества в образовании (IQAA) удостоилось чести принимать участников Генеральной ассамблеи из 53 аккредитационных агентств 50 стран Европы и готовится к предстоящему событию.

Ш.М. Каланова и С.Ф. Ударцев с группой европейских экспертов по внешней оценке деятельности НАОКО

НАОКО – 10 ЛЕТ!

Благодарны НАОКО за плодотворное сотрудничество!

Такир БАЛЫКБАЕВ, ректор КазНПУ им. Абая:

– Обеспечение качественного образования в нашей стране – одна из первоочередных задач, стоящих перед высшей школой. В республике проведены серьезные институциональные преобразования, введены независимые инструменты оценки качества высших учебных заведений. Независимое агентство по обеспечению качества в образовании стояло у истоков создания независимой системы обеспечения качества образования, став пер-

вым агентством в Казахстане, проводящим независимую институциональную и специализированную аккредитацию.

За 10 лет своего существования Агентством проведена огромная работа по информационному и методическому обеспечению вузов по вопросам качества образования, организации и проведению институциональной и специализированной аккредитации организаций образования на основе европейских стандартов и принципов обеспечения качества.

НАОКО активно сотрудничает с

международными организациями и является полноправным членом ряда международных сетей по обеспечению качества в высшем образовании. Нельзя не отметить и важную роль проводимых Агентством рейтинговых исследований среди вузов и образовательных программ.

Позвольте поздравить и выразить искреннюю благодарность НАОКО за тесное, плодотворное сотрудничество, а также пожелать коллективу крепкого здоровья, больших успехов в преумножении накопленного опыта, динамичного развития и процветания!

Программируя развитие образования

Сергей УДАРЦЕВ, председатель Аккредитационного совета НАОКО, доктор юридических наук, профессор КазГЮУ им. М.Нарикбаева:

– В октябре 2018 года в Астане впервые пройдет Генеральная ассамблея авторитетной Европейской ассоциации по обеспечению качества в высшем образовании, в которую входит 51 аккредитационное агентство из 28 стран (в том числе НАОКО из Казахстана) и еще более 50 организаций из 35 государств. Международный форум лидеров европейской аккредитации состоится на базе Независимого аккредитационного агентства по обеспечению качества в образовании (НАОКО, Астана) – наиболее известного казахстанского агентства с международным статусом, которому исполняется 10 лет.

За эти годы, развиваясь как независимый элемент саморегуляции системы образования, НАОКО оказывало значительное влияние на эволюцию национального образования в целом. В приоритетах аккредитационной деятельности Агентства – повышение качества образования, внедрение инноваций в программы и процесс обучения, укрепление материальной и технической базы учебных заведений, развитие их эффективной самостоятельности, международных связей. Главной задачей является поддержка развития учебных заведений в таких направлениях, как оптимальное сочетание фундаментальной и практической подготовки обучающихся при студентоцентрированном направлении учебного и воспитательного процесса, укрепление связи обучения с практикой, повышение квалификации

кадров и улучшение набора студентов, востребованность подготовленных специалистов, создание для всех категорий студентов благоприятных условий для учебы, жизни и развития.

В поле зрения при аккредитации находится и стимулирование научных исследований, выход на международный уровень, защита интеллектуальной собственности, развитие институтов академической честности, обеспечение прав студентов и преподавателей.

Главную роль в развитии Агентства играет его президент, известный теоретик и практик в сфере аккредитации вузов и оценки качества образования, доктор педагогических наук, профессор Ш.М. Каланова.

Важным звеном процесса аккредитации учебных заведений и научно-исследовательских институтов является работа Аккредитационного совета – своего рода высшего экспертного совета Агентства, принимающего итоговые решения об аккредитации, отказе в ней, об условной или полноценной аккредитации.

Аккредитационный совет включает опытных работников системы образования из Астаны, Алматы и Караганды (Гамарник Г.Н., Жусупов А.Ш., Кажикенова С.Ш., Каланова Ш.М., Махамбетов К.О., Сейдуманов С.Т., Тайгулеев Т.М., Ударцев С.Ф.), видных представителей организаций-работодателей (Доскенов Т.К., Жумабаева А.К., Тасмагамбетов Г.М.), студентов-лидеров студенческих вузовских организаций (Айменов Н.Е., Байманов И.А.).

Деятельность этого коллективного общественного органа направлена на реализацию миссии Агентства, максимальное содействие развитию национальной системы образования и ее составных частей при институциональной и специализированной аккредитации. Квалификация экспертов, выезжающих на место в составе комиссий по аккредитации, координаторов Агентства и членов Аккредитационного совета позволяет увидеть сильные и слабые места в функционировании организаций образования, положительные и негативные тенденции в развитии учебного процесса, научной работы, кадрового состава, материально-технического положения, организации управления, стратегии развития

учебного заведения, отличить декларации от реального положения дел. Благодаря этому вузы, НИИ и колледжи имеют возможность получить значительное количество конструктивных рекомендаций по развитию и гармонизации различных программ своей деятельности.

Советы Агентства помогают вузам, НИИ, колледжам более критично и по-новому увидеть свою деятельность, скорректировать развитие, достигнуть новых вершин в реализации своих образовательных программ. В свою очередь, учебные заведения, лидеры национального образования, крупные НИИ, ведущие колледжи, с пониманием относятся к замечаниям и рекомендациям из заключений Аккредитационного совета, имеющим цель максимально содействовать их развитию.

Аккредитационный совет принимает решения на основе действующих положений (стандартов, регламентов) и квалифицированных заключений аккредитационных комиссий, знакомившихся с образовательными программами вузов, НИИ, колледжей. В решениях Аккредитационного совета обращается внимание и на некоторые моменты, которые не были учтены комиссиями, готовившими предварительное заключение. В решениях совета нередко после обстоятельного обсуждения включаются дополнительные рекомендации по миссии, стратегии, системе управления, студентоцентрированности обучения. Порой усиливаются замечания, уточняются оценки, а иногда и принимаются решения о преждевременности аккредитации или ее условном кратковременном характере.

Аккредитационное агентство и его Аккредитационный совет способствуют регулированию процессов развития системы высшего, технического и профессионального образования с учетом международных стандартов и правовой политики в этой сфере. В итоге это помогает учебным заведениям и НИИ улучшить работу по уверенному вхождению их в международное образовательное пространство, совершенствовать подготовку специалистов, которым предстоит обеспечить вхождение Казахстана в 30 наиболее развитых стран.

Аккредитация – эффективный инструмент повышения качества образовательных услуг

Серик АКШУЛАКОВ, председатель правления АО «Национальный центр нейрохирургии», профессор, академик НАН РК:

– Образование нации в нынешнее время является одним из ключевых и стратегически важных направлений развития государств. Понимая актуальность данного вопроса, Республика Казахстан также уделяет этому особое внимание. Глава государства Нурсултан Назарбаев неоднократно в своих Посланиях народу Казахстана отмечал важность сферы образования, подчеркивая значимость образования как основного фактора успеха в будущем.

Как показывает мировая практика, одним из эффективных инструментов повышения качества образовательных услуг является прохождение национальной и международной аккредитации. Это способствует выявлению сильных и слабых сторон, совершенствованию работы образовательных учреждений.

Центр успешно прошел национальную аккредитацию, одним из первых в Казахстане прошел аккредитацию Международной объединенной комиссии (Joint Commission International – JCI), что яв-

ляется «золотым стандартом» качества и безопасности услуг медицинской организации. Но, осуществляя подготовку, переподготовку и повышение квалификации медицинских кадров, Центр счел необходимым проходить аккредитации в сфере образования, тем самым подтверждая свою приверженность высокому качеству во всех направлениях своей деятельности.

При мониторинге многочисленных аккредитационных агентств выбор пал на Независимое агентство по обеспечению качества в образовании (НАОКО), которое является самым первым агентством в Республике Казахстан, осуществляющим аккредитацию образовательной деятельности и доказавшим безупречность своей работы.

Так, в 2016 году экспертной группой НАОКО была проведена внешняя оценка в рамках институциональной и специализированной аккредитации по специальности «Нейрохирургия, в том числе детская» и «Невропатология, в том числе детская». На основании рекомендаций НАОКО произошли улучшения в образовательных программах, в организации образовательного процесса и работы со слушателями резидентуры. Центр успешно прошел аккредитацию и ведет дальнейшую работу по совершенствованию образовательной деятельности.

Выражая благодарность за сотрудничество и вклад в улучшение качества образования в Республике Казахстан, Центр нейрохирургии желает Агентству успехов в работе, осуществления всех намеченных планов, достижения высоких результатов, новых профессиональных свершений и творческих побед!

▶ НАОКО – 10 ЛЕТ!

ЮКГУ: аккредитация как парадигма качества

Дария КОЖАМЖАРОВА, ректор Южно-Казахстанского государственного университета имени М.Ауэзова, д.и.н., профессор, академик НАН РК:

— В последние годы в системе высшего образования Республики Казахстан произошел ряд перемен, выдвинувших аккредитацию в одно из приоритетных направлений интеграции Казахстана в мировое образовательное пространство, из-за чего в отечественных вузах наблюдается тенденция к пониманию

необходимости прохождения процедур аккредитации. Развитие института аккредитации способствует реализации 78 шага Плана пяти президентских реформ, предполагающего поэтапное развитие академической и управленческой самостоятельности вуза.

Южно-Казахстанский государственный университет имени М.Ауэзова является одним из первых вузов Казахстана, получивших опыт специализированной и институциональной аккредитации: в 2008 году 7 его образовательных программ в области экологии, химической, пищевой и биотехнологии были аккредитованы в немецком агентстве ASIIN. Далее последовала аккредитация 136 образовательных программ, институциональная аккредитация и реаккредитация в Независимом агентстве по обеспечению качества в образовании (НАОКО). Таким образом, львиная доля образовательных программ аккредитована НАОКО, которое является, бесспорно, ведущим аккредитационным агентством Казахстана, признанным в европейском пространстве высшего образования, имеющим уже десятилетний опыт проведения аккредитационных процедур.

У ЮКГУ сложился положительный опыт сотрудничества с Агентством: среди национальных экспертов, входящих в базу НАОКО, значительное число ведущих специалистов нашего университета, на нашей базе НАОКО проводил свои обучающие семинары для академических экспертов и студентов по внедрению новых стандартов Агентства, переработанных на основе ESG, ученые ЮКГУ являются соисполнителями научного проекта ЭРАЗМУС+, координатором которого является НАОКО.

Готовясь к новому этапу аккредитации, реаккредитации на новый срок, мы вновь обращаемся к НАОКО, понимая, что реаккредитация требует серьезного подтверждения возросшего уровня образовательной программы или вуза по сравнению с их состоянием на момент аккредитации. При этом в центре внимания реаккредитации находится достижение заявленных целей образовательной программы или вуза. В этом процессе сформировавшаяся система аккредитации, реализуемая НАОКО, выступает эффективным механизмом обеспечения качества, укрепления репутации образова-

тельных организаций, доверия общества и работодателей.

Взаимосвязь аккредитации с другими процессами очевидна: для ЮКГУ эффект аккредитации нашел отражение в интенсификации международного сотрудничества, активизации научной деятельности и академической мобильности, развитии англоязычной среды, старте совместных образовательных программ, повышении уровня трудоустройства выпускников, активном применении ППС студентоцентрированного обучения.

Например, только за последние четыре года по программам внешней академической мобильности прошли обучение 505 обучающихся, в том числе 76 магистрантов, в вузах Бельгии, Испании, Чехии, Польши, Румынии, Латвии, Литвы, Словении, Португалии, Малайзии, Китая и др.

Мы поздравляем Независимое агентство по обеспечению качества в образовании с десятилетием плодотворной деятельности, желаем коллективу новых творческих достижений в благородном деле обеспечения качества в образовании!

Учимся у агентства искусству обеспечения качества

Орынкыз ДЖОЛДАСОВА, и.о. ректора Таразского государственного педагогического университета, к.э.н., доцент:

— Пройдя через многие трудные этапы становления и развития вместе со всей страной, сегодня Независимое агентство по обеспечению качества в образовании является единым, стабильно работающим агентством, обеспечивающим на казахстанском пространстве идеи Болонского процесса, академической честности, политики прозрачности и качества.

В профессиональных кругах руководителя Агентства Шолпан Муртазовну Каланову знают как человека дела, сторонника инновационного подхода к подготовке профессиональных кадров для Республики Казахстан. Она активный сторонник продвижения современных принципов управления, стратегического менеджмента, механизма оценки качества образования, стандартов и критериев независимой оценки, которые соответствуют требованиям Европейского пространства высшего образования (ЕПВО).

Таразский государственный педагогический университет на протяжении шести

лет успешно сотрудничает с НАОКО. Сотрудничество заключается в проведении процедур институциональной и специализированной аккредитаций, участии в ежегодных рейтингах, обучении преподавателей на семинарах. От тесного сотрудничества выигрывают обе стороны. Агентство проводит независимую оценку, рейтинг деятельности вуза и образовательных программ, а коллектив ТарГПУ, анализируя сильные и слабые стороны, положительные и сдерживающие направления развития университета и каждой образовательной программы, вырабатывает дальнейшую рациональную стратегию развития.

Профессорско-преподавательский состав ТарГПУ за годы тесного сотрудничества с Агентством не только теоретически освоил вопросы построения стратегии вуза, планирования, управления, обеспечения качества образования и его улучшения, но и приобрел практический опыт использования в деятельности своего университета.

Ведущие преподаватели ТарГПУ являются активными членами Экспертного совета и членами внешних экспертных групп Агентства по внешней оценке вузов и образовательных программ Республики Казахстан.

Мы уверены, что современный уровень Независимого агентства по обеспечению качества в образовании позволит прочно удерживать передовые позиции по многим показателям и обязательно укрепит престиж казахстанского образования в мире.

Желаю коллективу НАОКО крепкого здоровья и успехов в созидательном труде. Всей команде НАОКО — творческого начала и энергии в вопросах вовлечения большего количества вузов в процессы обеспечения качества образования.

Аккредитация – главный инструмент оценки качества образования вуза

Б.Б. КАЛЫКОВА, к.э.н., профессор, проректор по учебной и учебно-методической работе Казахского национального аграрного университета, У.Ш. АКИЛОВА, к.т.н., руководитель Центра аккредитации и рейтинга, Ж.Б. БАКЕНОВА, PhD, начальник отдела аккредитации:

— Сегодня для Казахского национального аграрного университета на пути трансформации в Национальный исследовательский университет процесс аккредитации реализуемых образовательных программ высшего и послевузовского образования направления подготовки (сельскохозяйственные науки и технологии, ветеринария и услуги) является важным индикатором.

В настоящее время университет реализует образовательные программы по 41 специальности бакалавриата, 39 – магистратуры и 16 – докторантуры.

В апреле 2014 года университет одним из первых национальных вузов прошел институциональную аккредитацию в Независимом агентстве по обеспечению качества в образовании (НАОКО) и 11 июня 2014 года получил свидетельство аккредитации до 8 июня 2019 года. Выбор НАОКО был обоснованным и определялся тем, что процедура проведения аккредитации является универсальной, прозрачной и может быть использована при аккредитации как вуза в целом, так и образовательных программ любого уровня образования.

Сегодня все реализуемые образовательные программы университета успешно прошли специализированную аккредитацию в казахстанских и зарубежных агентствах и аккредитованы до 2020 года.

Хочется отметить, что процедура аккредитации вносит отдельные коррективы в политику и соответствующие процедуры

обеспечения качества и стандарты для реализуемых образовательных программ и присваиваемых квалификаций.

На риторический вопрос «Что дает аккредитация университету?» можно ответить, что в полезности и ценности результатов аккредитации заинтересованы три стороны: вуз, обучающиеся и работодатели.

Для вуза ценность и полезность любой аккредитации прежде всего заключается в следующем: это выход на новые зарубежные рынки научно-образовательных услуг, возможность обмена обучающимися и преподавателями, обеспечение качества образования и конкурентоспособности выпускников.

Для обучающихся ценность и полезность аккредитации заключается в том, что создается возможность продолжения обучения в зарубежных вузах, использования факта аккредитации программы для будущей карьеры.

Для работодателей первостепенными являются качественные изменения в подготовке конкурентоспособных специалистов.

Хочется отметить, что Независимое агентство по обеспечению качества в образовании уже в течение 10 лет активно занимается интеграцией и позиционированием казахстанских вузов в мировом образовательном пространстве, переходом на международные стандарты образования. В рамках своей компетенции Агентство работает над дальнейшим совершенствованием национальной системы образования, разрабатывает прозрачные и объективные стандарты и процедуры оценки, которые служат не только для констатации текущей ситуации в организации образования, но и определяют полезные ориентиры для системного развития образовательной политики.

НАОКО – 10 ЛЕТ!

НАОКО – надежный защитник качества высшего образования в Казахстане

Виктор ПОРОХНЯ, международный эксперт, доктор исторических наук, профессор, директор Межвузовского центра по историческому образованию в технических вузах Российской Федерации:

– В 2010 году Казахстан первым среди Центрально-Азиатских государств был признан полноправным членом Болонского процесса, задача которого – сближение и гар-

монизация систем высшего образования стран Европы и создание единого европейского образовательного пространства.

Не снижая роли аттестации, проводимой государственным органом, или аккредитации, которую проводит государственный аккредитационный орган, автору этих строк, принимавшему личное участие в независимой аккредитации образовательных программ в должности международного эксперта в нескольких вузах Казахстана, хочется выделить ряд преимуществ именно независимой аккредитации НАОКО.

Во-первых, используемые при аккредитации стандарты этого Агентства разработаны в соответствии с европейскими стандартами и руководящими принципами (ESG). Во все процессы аккредитации активно вовлекаются студенты. Они вместе со мной, экспертом, наравне вели оценку аккредитуемых специальностей. Важно, на мой взгляд, что в этом процессе участвуют работодате-

ли, специалисты из предприятий и других организаций.

Приятно удивила четкость планирования и организации аккредитации. За полтора месяца до начала аккредитации в мой университет было направлено письмо из Агентства с просьбой о разрешении моего участия в аккредитации и личным приглашением для меня в качестве международного эксперта в вузе Казахстана. Почти сразу же я получил комплект документов для изучения и подготовки к внешнему визиту в аккредитуемый вуз: отчет по самооценке по специальности моего профиля – истории, руководство по внешнему аудиту, где были описаны суть внешнего аудита, обязанности международного эксперта и другое.

Координаторами Агентства четко организуется коллективная работа групп экспертов – специалистов по аккредитуемой специальности, кандидатов и докторов наук из вузов Казахстана, других, кроме меня, зарубежных экспертов из стран ближнего и дальнего зару-

бежья. В ходе специально организованного по программе обмена мнениями формировалась общая оценка аккредитуемой программы, исключая субъективность оценочных суждений отдельного эксперта.

В ходе спланированной Агентством и согласованной с вузом работы мне, как руководителю экспертной группы, удалось в двухдневный срок в точности выполнить программу аудита. А к концу второго дня коллективно выработать оценки по соответствию аккредитуемой специальности стандартам аккредитации, выработать и обсудить рекомендации по улучшению образовательной программы, а затем в обобщенном виде представить на итоговой встрече с руководством вуза.

Эффективно, что решение по аккредитации принимает Аккредитационный совет, который, как я понял, суммирует все материалы по аккредитации, обсуждает и принимает решение. Оказывается, оно не всегда положительное,

поскольку есть порядка десяти специальностей, по которым Агентство приняло решение «Не аккредитовать» и более 50 специальностей, получивших решение «Аккредитовать с условием на 1-2 года» ввиду наличия серьезных замечаний, которые за 1-2 года надо вузу исправить.

Отмечу еще одну особенность работы НАОКО: практику обеспечения обратной связи с вузом, экспертами и получения оперативной оценки деятельности всех участников аккредитации. То есть, добиваясь от вузов работы на улучшение, Агентство заботится о внутреннем обеспечении качества своей работы. Таким образом, реализуются все требования Болонского процесса, одним из которых является необходимость использования процедур аккредитации, независимой от властных структур образования. В этом процессе Казахстан, а именно независимое Агентство НАОКО, нарабатывает ценнейший опыт, который достоин высокой оценки!

IQAA on the way to an internationally recognised institution

Marko MARHL, Chairman of the Quality Assessment Committee, University of Maribor, Slomškovo trg 15, SI-2000 Maribor, Slovenia:

– I was visiting the Republic of Kazakhstan several times, and I was always happy to realize that the care for development of intellectual potential of young generations by improving the quality of education is one of the main priorities of the state policy. In accordance to my experience, the Independent Kazakh Agency for Quality Assurance in Education (IQAA) is the key quality assurance authority in the Republic of Kazakhstan. The IQAA was set up in 2008, and in the 10-years of its tradition, the IQAA has carried out accreditations of a huge body of higher education institutions in the Republic of Kazakhstan. As an international expert I was participating in several accreditations of Kazakh universities, and my personal experience with the IQAA accreditations of universities is that the IQAA provides a highly professional service of assessing the whole educational environ-

ment, a complete monitoring of the infrastructure, assessing the level of scientific achievements and the work of academic and non-academic staff, interaction of the university with employers, as well as students and graduates.

Today IQAA as a well-established and recognized accrediting agency in Kazakhstan. According to my personal view, the strongest hallmark of this organization is its broad openness and international orientation. In all the quality assurance procedures conducted by IQAA, important role is given to external experts, who bring additional value by contributing their knowledge and skills.

I was honored to be personally involved as an external expert in this process of evaluation, and I had a chance to present the excellent work that I was facing during the accreditation processes I was participating in, and on this basis, I had a chance to fully support the full membership of IQAA in the international association ENQA. I appreciate the expertise and the hard work of the whole staff of IQAA, and I do believe in bright future of the IQAA.

At the occasion of the 10th Anniversary, I cordially congratulate all the representatives of IQAA and all the collaborators of this organization for the excellent work being done in the last 10 years, and I wish that IQAA has excellent further development and a brilliant prosperity in the future.

Білім беру ұйымдарын аккредиттеу – заман талабы

Жуда Абдулғани БАСЮНИ, Нұр-Мұбарак Египет ислам мәдениеті университетінің ректоры:

– Заман талабына жауап бере алатын зияткер, ой-өрісі кең, әлемдік деңгейдегі жоғары білімі бар азаматтарды тәрбиелеу – мемлекеттің ең маңызды стратегиясы. Осы бағытта Қазақстан Үкіметі де оқыту мен білім беруді дамытудың түпкілікті идеясын ұсынып отыр. Солардың бірегейі – білім беру жүйесін аккредиттеу.

Аккредиттеуден өтудің мақсаты – ЖОО-ның мемлекеттік кепілдіктерді алуы (оқуға арналған мемлекеттік гранттар, жеңілдіктер, кейінге қалдырулар, мемлекеттік үлгідегі диплом алу).

Қазақстан және Мысыр елдерінің

достығының алтын қазығы іспеттес Нұр-Мұбарак Египет ислам мәдениеті университеті тек Қазақстанда ғана емес, бүкіл Орта Азия бойынша өзіндік орны қалыптасқан, мақсат-міндеті айқын ислами оқу орнына айналып келеді. Білім алушылар санының жыл сайын артуы – Мемлекет тарапынан бөлінетін гранттар мен жеңілдіктерге деген сұранысты арттыра түсті. Сондай-ақ, Нұр-Мұбарак университетінің әлеуеттілігін жариялау, қазақстандық білім нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін жоғарылату, бітіруші түлектерді жұмысқа орналастыру көрсеткіштерін жақсарту, ұлттық және халықаралық деңгейде танымал болу және дүниежүзілік білім нарығында өз орнын орнықтыру мақсатында аккредиттеуден өтуге өтініш берілді.

Аккредиттеуден өтудің ең маңызды түйіні – аккредиттеуден өтетін арнайы агенттікті талдау. Көп зерттеу, ақылдасу арқылы біз аккредиттеуден өтуге «Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігіне» өтініш жібердік және аккредиттеуге тиісті кезеңдерден өттік.

Осы кезекте, «Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігі» өте сапалы қызмет ететінін атап өткім келеді. Аккредиттеу барысында агенттік басшылығы мен қызметкерлері үздіксіз бізбен байланыста

болды. Агенттіктің өте жоғары қызмет сапасы мен қызметкерлерінің жауапкершілік сезімі – біздің көңілімізге аккредиттеуден өтуге деген үлкен үміт отын жақты, қызметімізге тың серпін берді.

«Білім сапасын қамтамасыздандыру бойынша тәуелсіз агенттігі» – университеттің өзінің білім беру бейімділігінің сапасын көрсетуіне, Қазақстандық және халықаралық нарықтағы білім беру қызметіндегі бәсекеге сәйкестендіруге, университеттің білім беру бағдарламасын жетілдіру мақсатында тәуелсіз сараптама және ұсыныстар алу үшін толық мүмкіндік екенін дәлелдеді. Агенттік дайындаған стандарттардың мазмұны жан-жақты, университеттің әлеуеттілігін толық ашуға мүмкіндіктер қарастырылған.

2014 жылы сәуірде Нұр-Мұбарак университеті мамандандырылған аккредиттеуден сәтті өтті. Сол жылы «Исламтану» мамандығы, ал 2018 жылы қаңтарда «Дінтану» мамандығы мамандандырылған аккредиттеуден өтіп, сертификат алды.

Осы орайда, Агенттіктің басшылығы мен бізбен үнемі байланыста болып, қоян-қолтық қызмет жасаған үйлестірушілеріне алғысымды білдіремін. Агенттік қызметін жоғары бағалаған Мысыр Үкіметі де агенттікке арнайы алғыс хатын жолдады.

IQAA – important unit of the higher education system recognized abroad

Dr. Gita REVALDE (Latvia), President of Almaty University of Power Engineering and Telecommunication:

– Hereby I would like to congratulate you and your colleagues with the 10th anniversary of the Independent Agency for Quality Assurance in Education.

10th year anniversary of the first accreditation agency in Kazakhstan shows the fast success of the Republic of Kazakhstan in the field of Higher Education after entering the Bologna process on March 2010.

In short time IQAA is becoming an important player in Higher Education system in Kazakhstan and abroad. IQAA has strong international cooperation with organizations working in the areas of accreditation and quality assurance in Europe, USA and other

parts of the world. It is worth mentioning that IQAA has become member of the European Association for Quality Assurance in Higher Education. IQAA has impressive database of experts around the globe – about 300 international experts from 30 foreign countries. Myself I always admire high quality of organization of the accreditation procedure and on-site visits.

To a large extent, the quality of higher education in Kazakhstan is now in the hands of IQAA, and I wish the agency not stop at the achieved but to strive to improve their quality continuously since this is the main principle of every system of quality assurance. Good luck!

НАОКО – 10 ЛЕТ!

Роль независимой системы аккредитации: опыт Университета КИМЭП

Нуриля ШАХАНОВА, д. филос. н., директор департамента академического качества и институциональных исследований АО «Университет КИМЭП»:

– История успеха Университета КИМЭП неразрывно связана с непрерывной работой по созданию и совершенствованию внутренней системы качества предоставления образовательных услуг. Большая консультативная поддержка на национальном уровне была предоставлена Независимым агентством по обеспечению качества в образовании (НАОКО) во главе с президентом агентства, профессором, доктором педагогических наук Шолпан Муртазовой Калановой.

В 2013 году Университет КИМЭП впервые прошел институциональную аккредитацию НАОКО. В том году состав экспертной комиссии НАОКО включал таких признанных международных экспертов, как Ян Садлак, президент IREG (Международной обсерватории по академическому ранжированию и превосходству), профессоров Университета Роберта Гордона (Великобритания) и Университета Сетон Холл (США), а также национальных экспертов из ведущих вузов страны.

По прошествии пяти лет пришла пора

реаккредитации, и 25-27 апреля 2018 года в наш университет прибыла внешняя экспертная группа НАОКО, в состав которой вошли признанные международные эксперты. В их числе – представители Аккредитационного агентства Нидерландов и Фландрии, Польского комитета по аккредитации и Университета прикладных наук Рейне-Вааль (Германия). Они рассматривали показатели университета на институциональном уровне в свете прогресса, произошедшего за пять предшествующих лет.

Выбор НАОКО нашим университетом был неслучаен. НАОКО является первым профессиональным независимым агентством по аккредитации в Казахстане, членом Европейской ассоциации по обеспечению качества в высшем образовании (ENQA) и включено в Европейский реестр по обеспечению качества в высшем образовании (EQAR).

Во время внешней оценки экспертами НАОКО большое внимание было уделено изучению академических программ и организации практики, материально-технической и информационной базы университета. На заключительной встрече с президентом Университета КИМЭП, доктором Бэнгом эксперты НАОКО особо отметили интеллектуальный уровень студентов, высококвалифицированный состав ППС, корпоративный дух коллектива университета.

По завершении визита экспертная группа НАОКО подготовила отчет, на основе которого 11 июня 2018 года Аккредитационный совет агентства принял решение об аккредитации Университета КИМЭП сроком на пять лет. И снова началась работа по выполнению рекомендаций экспертов, ибо совершенствование внутренней системы обеспечения качества – непрерывный процесс, как и сама академическая жизнь университета.

Through accreditation to integration of educational systems

Peeter JARVELAID, Professor of Law History (Estonia), Vice Rector for innovative work and strategic development of Zhety-su State University named After I. Zhansugurov:

– The Republic of Kazakhstan is well integrated into the international academic world. All the leading universities in the world want to improve the scientific and academic branch of their university. Therefore, the quality of higher education is a central task of any university.

The experience of the international expert

of accreditation commissions allowed me to get to know Kazakhstan higher education institutions, not only to find good contacts with leading experts of higher education in the Republic of Kazakhstan, but also to find good friends with whom I communicate outside of work. The Agency for Accreditation for 10 years of work has grown very professionally. The agency is recognized by international accreditation organizations and has a large network of highly qualified experts.

The Agency constantly improves the quality of its work and is an active disseminator of knowledge about higher education and science of the RK in the world. Experts working in Kazakhstan often become people who explain to their foreign colleagues about the development of universities in Kazakhstan. Each country, each people has its own specifics, cultural identity and one of the important functions of the Agency is that the higher education and science of the RK develop at the level of the world, but at the same time, culture and traditions were preserved.

I personally would never leave all responsibility to the international accreditation agency, since the evaluation should be given in a symbiosis between both structures, both external and internal accreditation.

Аккредитация – ключ к успеху!

Толлеугали ТАЙТУЛЕЕВ, директор ГККП «Алматинский государственный колледж энергетики и электронных технологий», член Аккредитационного совета НАОКО:

– В современном международном образовательном пространстве главным критерием конкурентоспособности организации образования является качество реализуемых образовательных программ. Формой поддержания конкурентоспособности образовательной программы является ее внутренняя самооценка, проводимая силами самой организации. Именно самооценка в первую очередь дает возможность определить, насколько запланированные мероприятия правильно составлены и как выполняются.

Аккредитация образовательной программы обеспечивает формальное признание академической программы внешним органом, посредством чего ак-

кредитующий орган гарантирует третьим лицам, что аккредитованная программа является «заслуживающей доверия» от-носительно качества ее образовательной продукции. В этом смысле орган аккредитации охраняет права и интересы студентов, работодателей, академического сообщества и государства.

С целью прохождения институциональной и специализированной аккредитации нами был заключен договор с Независимым агентством по обеспечению качества в образовании (НАОКО). В июне 2014 года, пройдя все этапы и процедуры требований стандартов аккредитации, наш колледж первым в регионе получил свидетельства о прохождении институциональной и специализированной аккредитации от этого Агентства. Стандарты институциональной аккредитации организаций ТиПО и стандарты аккредитации образовательных программ, разработанные НАОКО, позволили нам реально оценить свои сильные и слабые стороны – возможности колледжа на рынке образовательных услуг и имеющиеся угрозы развитию. Все эти моменты мы учли при разработке стратегического плана развития учебного заведения на 2016-2020 годы.

С 2016 года Алматинский государственный колледж энергетики и электронных технологий занимает почетное первое место в Национальном рейтинге НАОКО. Считаем, что указанные успехи колледжа связаны с процедурами аккредитации, проводимой Независимым агентством по обеспечению качества в образовании.

Аккредитация организаций образования глазами работодателей

Жанна СКАКОВА, начальник отдела развития человеческого капитала НПП «Атамекен» Кызылординской области, к. техн. н.:

– Специфика аккредитации вузов в Казахстане заключается в том, что качество образования оценивается не специально обученными управленцами из системы госорганов, а экспертной группой. Независимое агентство по обеспечению качества в образовании (НАОКО) в свою экспертную группу включает представителей академической общественности, зарубежных экспертов, студентов, работодателей.

Участвуя в оценке образовательного процесса вуза, собственно работодатели нацелены на формирование актуальных требований для выпускников, определение качества содержания образовательных программ, формирование заказа на подготовку кадров и переподготовку специалистов.

Аккредитация вуза в серьезном аккре-

дитационном агентстве имеет неоспоримые «плюсы» для студентов. Она служит ориентиром в выборе вуза при поступлении, защищает от получения некачественных образовательных услуг, дает преимущество перед выпускниками неаккредитованных вузов при трудоустройстве и продвижении карьеры.

В свою очередь, общество, в частности работодатели, благодаря системе аккредитации получают надежную и достоверную информацию о качестве обучения в вузах и колледжах. Повышается конкурентоспособность человеческих ресурсов, появляется стимул для развития социальной сферы. Вузы, государство и работодатели, несомненно, тоже получают ряд преимуществ от создания системы аккредитации.

Сегодня процессы аккредитации в Казахстане стремительно набирают обороты. Национальные агентства выходят на международный уровень, совершенствуя стандарты и формируя класс национальных экспертов. И в этом ряду необходимо отметить заслуги Независимого агентства по обеспечению качества в образовании. НАОКО в течение десяти лет содействует улучшению качества образования и конкурентоспособности учебных заведений.

Таким образом, созданная в Казахстане система независимой аккредитации имеет свое положительное влияние на качество образования, являясь инструментом обеспечения качества, престижа и хорошей репутации вуза, доверия общества к качеству подготовки выпускников и благоприятно сказывается на реализации основных параметров Болонского процесса.

СЕЛЬСКИЕ ШКОЛЫ

Курчумские Дали

Учащиеся Курчумской средней школы №1 им. Гагарина удивили акима Восточно-Казахстанской области, когда он пришел к ним в гости, своими изысканиями на тему происхождения фамилий, знанием пословиц и поговорок, в общем, дали понять, что словарь Владимира Даля для них – это настольная книга.

Ученица девятого класса Елена Савельева заявила в разговоре с акимом, что изучение своей фамилии воспитывает в человеке любовь к семье, уважением к своим корням.

Ученицу седьмого класса

Аделину Слямбекову интересует история возникновения русских пословиц и поговорок. Чтобы опровергнуть или подтвердить смысл пословицы «вилами по воде писано», она взяла масляные краски, окунула в них вилку, а затем опустила в стакан с водой. Как и ожидалось, краска начала растворяться, оставляя лишь пятна. Что и подтвердило правдивость устойчивого выражения.

В классе робототехники и IT-технологий Даниал Ахметов порекомендовал детям не только учиться, но и... отдыхать, то есть играть, тем более, что не все родители в состоянии купить своему ребенку игровую приставку.

За первые учебные дни школьники уже познакомились с новым оборудованием кабинетов, оснащенных по стан-

дартам Назарбаев Интеллектуальных школ. Как отметил Даниал Ахметов, все средние полноклассные школы сегодня оснащены современным оборудованием, но эта проблема еще не решена в малокомплектных школах.

– В Курчумском районе, – сказал глава региона, – из 41 школы всего семь полноклассных. В остальных обучаются по 40 детей, там на одного учителя приходится 4-5 учеников. От этого страдает качество образовательного процесса. Но закрывая школу, закрываем села. Поэтому мы создаем программу развития таких школ. Это мы уже обсудили с сельскими учителями...

Андрей КРАТЕНКО
Восточно-Казахстанская область

БОЛЕВЫЕ ТОЧКИ

Уважаемые руководители дошкольных и школьных учреждений!

В рамках последних рейдов по питанию и пожарной безопасности, проведенных совместно с Управлением образования г. Астаны и городским филиалом партии «Нұр Отан», а также по проверкам готовности школьных и дошкольных учреждений г. Астана к учебному году были выявлены замечания. В связи с этим родительская общественность г. Астаны решила обратиться к вам со следующими предложениями:

1. В соответствии с должностными функциональными обязанностями первый руководитель несет ответственность за здоровье и безопасность детей в школе и детском саду. Поэтому за соблюдением санитарных норм, организацией качества питания и всего учебного, воспитательного процессов нужен надлежащий контроль.

2. ВАЖНО проведение SWOT-анализа школы, необходимо указывать на проблемные вопросы, будь то нехватка педагогических кадров, аварийное состояние здания, плохая организация буфета, столовой. Решать данные проблемы должны не только при проверке или жалобе родителей! Расторгайте договоры с недобросовестными поставщиками, проявляйте инициативу. Мы готовы вместе с вами решать проблемные вопросы.

3. Мы ждем ваших сообщений о том, что в школах медленный интернет, нет WI-FI, камеры видеонаблюдения устарели, не определяют лица.

4. Проблема по загруженности некоторых школ. Есть и однодневные школы. Необходимо изучить проблему недобора. Есть школы с большим количеством платных продленок и кружков, значит, есть кабинетные резервы, но в эти школы не берут детей, ссылаясь на перегруженность. Необходимо в приоритете создать условия для бесплатного, гарантированного государством образования, а уже после на основе платных услуг.

5. В детских садах информацию по количеству мест не отправляют вовремя, при этом по городу большой дефицит мест! Надо на контроле держать эти вопросы и своевременно предоставлять информацию. Использовать продукты, только одобренные Институтом питания. Никаких заменителей (спредов) вместо сливочного масла, сырной продукции вместо сыра и т. д.

6. Для эффективного контроля надо установить видеоконтроль в столовых, кухнях – это необходимо ради здоровья и безопасности наших детей! Эти меры помогут улучшить работу в столовых, обеспечить объективность работ.

В заключение предлагаем организовать реальную работу попечительских советов, бракеражных комиссий в детских садах и школах!

Будем ответственны за счастливое детство наших детей! Всем успехов в работе! Мы за совместную работу школы и родителей, общественности, как того требует Президент!

Родительский совет
общественности г. Астаны

ЖИЫН

Мектебімізде шаңырақтар форумы өтті

Әр оқушының өмірден өз орнын тауып, қоғамға қызмет етуге баулу мен олардың бойындағы көшбасшылық қасиеттерін ұштау Семей қаласындағы физика-математика бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі міндеттерінің бірі.

Білімнен бөлек тәрбие жұмысына да терең мән беретін білім ошағы шаңырақтар форумын өткізіп, өмірдегі көшбасшылық жайлы сөз қозғады. Басқосуға қаламызға танымал, жас та болса талай істің басын қайырган іскер азаматтар шақырылды. Олар қаланың қоғамдық-әлеуметтік-мәдени өміріне белсене араласып, туған шаһарымыздың өркендеуіне үлес қосып жүргендер.

Халықаралық демократия күні аясында өткізілген жиынға жастар мәслихатының депутаты, қоғамдық кеңесінің хатшысы, «Город F» порталының негізін қалаушы, «Алтай – дело тонкое» жобасының авторы Жасулан Құрманғалиев, «ALPHA dance» заманауи мектебінің директоры, 1-ші дәрежелі педагог-хореограф Ольга Калабухова, Қазақстан спидкубинг федерациясының негізін қалаушы, жеке кәсіпкер Арман Машимов, «Уди-

вительные люди» телешоуы 2-ші кезеңінің жеңімпазы, 5x5 рубик текшесін көзді жұмып құрастырудан әлемнің 6 мәрте рекордсмені, Европаның 2 дүркін чемпионы, ресейлік Роман Страхов арнайы шақырылып, тақырыпқа байланысты өз ойларымен бөлісті.

Жиын аясында мектеп президенті Сағынали Ахметқали сөз алып, өткен оқу жылында еңбекқорлығымен көзге түскен тұлға шаңырақ мүшелері марапатталды. Арманға кез келген адам қол жеткізе алатындығы баяндалған бейнесюжет көрсетілді.

Табысты жастармен кездесу барысында оқушыларымыз өздерін толғандырған «Қазақстандық патриотизм дегеніміз не?», «Демократия терминін қалай түсінуге болады?», «Өз салаңда табысқа жету үшін қалай әрекет ету керек?», «Топта көшбасшы болу не береді?» деген сұрақтарға қызықты жауаптар алды. Форум соңында мектеп директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасары Лариса Абылқасымова сөз алып, кездесудің тәрбиелік мәні зор, тағылымды болғанын атап өтті. Қонақтарға мектеп әкімшілігі, оқушылар атынан жүрекжарды лебізін білдіріп, Алғыс хат табыс етті.

Семей қаласындағы ФМБ
НЗМ баспасөз қызметі

МЕКТЕПКЕ ЖОЛ

Бар жақсылық балаларға

«Менің тандауым – балаларға көмек көрсету!» ұранымен өтіп жатқан «Мектепке жол» дәстүрлі республикалық қайырымдылық шарасы жыл сайын өз жұмысын жүргізіп келеді.

Әлеуметтік бағыттағы бұл шара бүкіл ел бойынша 1 тамыздан 30 қыркүйекке дейін жүргізіледі. Оның шеңберінде көпбалалы немесе аз қамтылған отбасыларының балаларына мектепке баруға заттай және қаржылай қолдау көрсетіледі.

Бұл қайырымдылық шарасын оқу ошағымыз да бейжай қалдырмады. «Балалардың қуанышы – қуаныштың төресі» атты ұранмен биылғы жылы мектеп табалдырығын

басқан балаларға біршама көмек көрсетілді. Республика көлемінде өтіп жатқан «Мектепке жол» акциясының мақсаты бойынша мектеп жасындағы балаларды оқу, тәрбие ісінен шет қалдырмай, оларға материалдық көмек көрсету шарасы толық жүргізілді.

Акцияға мектеп мұғалімдері және ата-аналар өз көмектерін көрсетті. Соның ішінде 1188 оқушыдан 98 оқушыға әлеуметтік тұрғыдан аз қамтылған отбасы балаларына мектептен қалмау үшін киім, оқу құралдары, тағы да басқа да заттарды үлестіріп берді.

Аида КАРИБАЕВА,
№66 ОМ қазақ тілі пәні мұғалімі
Жетісу ауданы
Алматы қаласы

ВУЗ

Научные горизонты

Костанайский государственный педагогический университет работает над реализацией очередного международного проекта, который призван внести серьезный вклад в экономику региона.

Высокая планка

Костанайский вуз на отечественном рынке высшего образования на самом деле не новичок, в следующем году ему исполнится 80 лет. А вот статус у него новый: совсем недавно пединститут стал университетом. Более высокий уровень предполагает и повышение планки в деле качественной подготовки специалистов: вуз все больше ориентируется на научно-исследовательскую деятельность преподавательского состава, студентов и реализацию их проектов на практике.

Миссией Костанайского государственного педагогического университета официально является обеспечение качественной подготовки конкурентоспособных педагогических кадров, обладающих фундаментальными знаниями и инновационными подходами и востребованных в профессиональной среде региона и республики. Одна из стратегических задач университета – совершенствование реального вклада вузовской науки в интеллектуальное обеспечение ускоренного развития региона. Но, как известно, решение даже самой глобальной задачи начинается... с учебной скамьи.

– С 2012 года у нас на всех факультетах созданы студенческие исследовательские группы, потому как твердо уверены, что без науки современный вуз не может выполнять свою главную миссию, – говорит ректор КГПУ Еркин Абиль. – Мы готовим учителей, которые идут работать в школы и перед которыми государство поставило задачу прививать детям навыки исследовательской работы уже с 1 класса. А для этого учитель сам должен быть исследователем.

В поисках инноваций

Направлений научно-исследовательской работы в педагогическом университете много. Особенно в этом плане привлекает деятельность кафедры есте-

Переговоры об участии КГПУ в проекте: ректор КГПУ, доктор исторических наук, профессор Е.Абиль (в центре), Т.Брагина и О.Шибистова

ственных наук. На кафедре работает гордость вуза – профессор, доктор биологических наук, независимый эксперт Конвенции ООН по борьбе с опустыниванием, эксперт по биоразнообразию Всемирного фонда дикой природы (WWF), научный эксперт Комитета лесного хозяйства и животного мира МСХ РК, автор многочисленных научных трудов Татьяна Брагина. Международный проект «Разработка инновационных адаптированных к климату приемов устойчивого использования сельскохозяйственных ресурсов в засушливых степях Казахстана и Юго-Западной Сибири (ReKKS)» – это то, над чем сейчас работает наука Германии, Казахстана и России (всего 39 партнерских организаций), в том числе Татьяна Михайловна вместе с сотрудниками кафедры и своими студентами. Координирует работы Институт почвоведения университета Лейбница Ганновера.

– Костанайская область – одна из обширных степных областей Казахстана, где быстрые и ширококомасштабные изменения в землепользовании произошли в недавнем прошлом, – объясняет значимость проекта Татьяна Брагина. – Равнинный характер большей части области способствовал почти тотальной распашке огромных площадей степей. В засушливых степных регионах Казахстана и юго-западной Сибири проблемы

деградации почв, изменения климата и изменения землепользования требуют инноваций для устойчивого использования сельскохозяйственных ресурсов. Эксплуатация земель без точного соблюдения современных технологий приводит к эрозии почв, пыльным бурям, потерям плодородного слоя, снижению продуктивности почв. И потерям биологического разнообразия, без которого невозможно восстановление экосистем и экосистемных услуг. Появление залежей, степные пожары и другие факторы усугубили состояние значительных территорий. Планомерное восстановление сельскохозяйственного производства в республике требует более глубокого понимания жизни степных экосистем и ставит различные вопросы. Как степи отзываются на природные и антропогенные воздействия, какие формы землепользования эффективны и не разрушают плодородный слой почвы, какие применяемые химические вещества губительны для природы и человека, как перестраиваются сообщества – все это волнует ученых.

Задачи государственной важности

Проект «Разработка инновационных адаптированных к климату приемов устойчивого использования сельскохо-

зяйственных ресурсов в засушливых степях Казахстана и Юго-Западной Сибири (ReKKS)» стартовал в этом году. По словам Татьяны Михайловны, он разработан партнерскими организациями Германии, Казахстана и России, представленными как научными, так и промышленными организациями. Проект предусматривает разработку и внедрение инновационных решений для устойчивого использования сельскохозяйственных ресурсов с учетом изменений климата в засушливых степях Казахстана и юго-западной Сибири. С помощью инновационных научных методов будут проверены предложения по снижению эрозии почв, улучшению водных и питательных запасов почв, улавливанию углерода в почвах и восстановлению степи. Ожидаются всеобъемлющие выводы о механизмах и контрольных параметрах экологически и экономически устойчивого сельскохозяйственного использования засушливых степей. В научном отношении изучается влияние различных наземных и почвенных ресурсов на эрозию почв, водный бюджет, углеродный бюджет и коэффициент использования азота, будут оцениваться ботанические и фаунистические параметры.

– Каждая из сторон выполняет свои исследования и согласованно работает для достижения целей и задач общего проекта, – акцентирует профессор.

Рабочие моменты проекта

НОВОГО университета

– Особый интерес представляют запланированные на территории Костанайской области работы по сравнительному анализу структуры сообществ почвенной мезофауны на модельных участках целинных степей, пахотных и восстановленных земель в различных природно-климатических условиях региона и разной степенью хозяйственного использования – от нетронутых степей до интенсивно используемых сельскохозяйственных угодий. Данная часть проекта, которая носит свое название «Сравнительная характеристика изменений структуры населения почвенных беспозвоночных (мезофауны) степных экосистем Северного Казахстана под воздействием антропогенных и климатических факторов», осуществляется на базе Научно-исследовательского центра проблем экологии и биологии КГПУ. Кроме научного интереса, эти показатели важны для оценки долгосрочной стабильности экосистем и экологической реставрации деградированных степей на основе инновационных технологий.

Об этом речь шла на международном теоретическом семинаре, с которого и началась практическая часть важного проекта Научно-исследовательского центра проблем экологии и биологии КГПУ в рамках проекта ReKKS. В его работе приняли участие ректорат, деканаты, руководители профильных кафедр КГПУ, проектные команды и студенты вуза. Затем было самое интересное – научная экспедиция в разные районы Костанайской области. Проектная команда КГПУ совершила ее вместе с иностранными партнерами – сотрудниками Института

почвоведения университета Лейбница Ганновера.

Впечатляющая экспедиция

– В период экспедиции были обследованы стационарные участки, проведены описания почвенных профилей, отобраны почвенно-зоологические пробы, которые в настоящее время обрабатываются в научных центрах Казахстана и России, – рассказывает Татьяна Брагина. – Сторону Германии представляли директор Института почвоведения университета Лейбница Ганновера доктор наук Георг Гуггенбергер, председатель общества почвоведов

Германии, лауреат престижных научных премий мира, руководитель проекта ReKKS; Ольга Шибистова, старший научный сотрудник Института почвоведения, координатор проекта ReKKS, и Маркус Кох, аспирант Института почвоведения.

С казахстанской стороны вместе с доктором наук, профессором Т.М. Брагиной были профессор КГПУ, кандидат наук Е.А. Брагин, а также магистры биологии, старшие преподаватели М.А. Ильяшенко и М.М. Рулева, которые в свое время обучались у Татьяны Михайловны. Кстати, в проекте участвуют студенты 2 и 3 курсов педагогического университета – будущий научный потенциал Казахстана.

Участники экспедиции (слева направо): Е.Брагин, Т.Брагина, Г.Гуггенбергер, О.Шибистова, М.Ильяшенко и М.Рулева

– Гости из Германии познакомились с богатством природы и капризами погоды Северного Казахстана – холодным ветром и пыльной бурей, – вспоминает профессор. – Но ни это, ни поломки машин, ни плохие грунтовые дороги не омрачили наше путешествие, потому что нас везде встречали очень доброжелательно. Причем не только ответственные специалисты, но и простые жители населенных пунктов. Особую благодарность можно выразить работникам Наурзумского заповедника, агрономам Наурзумского, Мендыкаринского и Костанайского районов. Сложная работа команды способствовала успеху экспедиции. По завершении нашего исследовательского мероприятия в стенах вуза снова прошел семинар, где состоялся обмен мнениями и подписание базовых соглашений по продолжению совместных работ в научном и образовательном направлении между КГПУ и Институтом почвоведения, европейским лидером исследований в области наук о плодородии почв.

Продолжение следует

После совместной экспедиции ученые КГПУ продолжили научные работы на территории Костанайской области. А партнеры из Германии отправились на встречи с учеными Акмолинской и Карагандинской областей, а также России, чтобы скоординировать дальнейшие совместные работы в рамках стратегически важного международного проекта.

Анна БАКСАРАЕВА
Костанай

ТАҒЫЛЫМ

Университет жастары Зейнеп Ахметовамен кездесті

Даңқты қолбасшы Бауыржан Момышұлының келіні Зейнеп Ахметова Тараз мемлекеттік педагогикалық университетінің жастарымен кездесті. Аталмыш жиын «Саналы тәрбие – болашақ кепілі» атты тақырыпта өтті.

Кездесу барысында Зейнеп Ахметова ене мен келін арасындағы сыйластық, «Қызға қырық үйден тыю, қала берді қара құннен тыю», «Орамал мен көйлек – әйелдің

сәні» деп қыздарымызға арнайы айтылған терең мағыналы сөздері, бала тәрбиесі, ат қою, шілдеhana, тұсаукесер, қазіргі тойларда жасалып жатқан батыстық үлгідегі

дәстүрден бас тартып, қазақи құндылықтарды дәріптеуге шақырды. Тамыры тереңде жатқан мағыналы сөздері келген қонақтарымыз бен білімгерлерімізге ерекше әсер етті.

Кездесуде мұнан өзге батыр Бауыржан Момышұлы туралы естеліктер, ата-ананы ардақтау жайы сөз болды. Көпшілік көкейлерінде жүрген сұрақтарын қойып, жауап алды. Пі-

кір алмасып, ой бөлісті.

Жиын соңында жазушыға Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті ректорының м.а. Орынқыз Джолдасова шапан кгізіп өз ризашылығын жеткізді.

Ұрпақ болашағына алаңдап, жаны ауыратын Зейнеп апайымызбен жүздесуге Тараз мемлекеттік педагогикалық университеті ректорының м.а., з.ғ.к., доцент Орын-

қыз Көпбосынқызы, университеттің профессор-оқытушылар құрамы, студент-жастар қатысты.

Сөз соңында жалынды жастарымыз Зейнеп апайымызға ақ тілектерін білдіріп, естелік суреттеріне түсті.

ТарМПУ
«Ақпараттық-имидждік қызметі» бөлімі

СОТРУДНИЧЕСТВО

Диалог культур

В Уральске прошли Дни языка и образования Татарстана. В рамках данного мероприятия в старейшем вузе страны – Западно-Казахстанском государственном университете им. Махамбета Утемисова (ЗКГУ) – состоялась научно-практическая конференция «Диалог культур: сохранение и развитие родного языка. Проблемы и перспективы» с участием заместителя Премьер-министра Республики Татарстан, министра образования и науки Рафиса Бурганова.

Знакомство делегации из братского Татарстана с университетом началось с посещения музея ЗКГУ «Махамбет». Проректор вуза по воспитательной работе и социальным вопросам Т.М. Даришева провела краткую экскурсию, рассказала о славном пути учебного заведения за 86 лет, приоритетных направлениях научной и учебно-воспита-

тельной работы, сотрудничестве с отечественными и зарубежными вузами.

Конференцию открыл ректор ЗКГУ Н.Х. Сергалиев. Приветствуя гостей, он отметил давние традиционные связи между учреждениями образования Казахстана и Татарстана и подчеркнул необходимость углубления сотрудничества двух стран на се-

годняшнем этапе развития.

В своем выступлении заместитель Премьер-министра Республики Татарстан, министр образования и науки Р.Т. Бурганов подчеркнул особую роль и место Уральска в развитии контактов между республиками. Как известно, именно в этом городе прошли детство и юность классика татарской поэзии и родоначальника современного литературного татарского языка Габдуллы Тукая. Рафис Бурганов также отметил крепнущие связи промышленных предприятий, учреждений культуры и образования двух государств.

С докладами «Взаимные влияния общетюркской лексики на развитие казахского и татарского языков», «О деятельности Института языка, литературы и искусства имени Г.Ибрагимова Академии наук Республики Та-

тарстан», «Роль Евразийского центра Габдуллы Тукая в возрождении памяти великого татарского поэта в Казахстане», «Деятельность Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета в сохранении и развитии родного языка», «Подготовка национальных кадров», «История казахской письменности», «Сотрудничество Всемирного конгресса татар с субъектами Российской Федерации и зарубежными странами» выступили профессор ЗКГУ им. М.Утемисова Г.К. Хасанов, заместитель директора по научной работе Института языка, литературы и искусства им. Г.Ибрагимова Академии наук Республики Татарстан О.Р. Хисамов, доцент кафедры русской филологии ЗКГУ К.Т. Утегенова, доктор филологических наук, профессор, заве-

дующая кафедрой татарской литературы Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета Ф.С. Сайфуллина, директор Арского педагогического колледжа Республики Татарстан Г.Ф. Гарипова, научный сотрудник института «Рухани жаңыру» ЗКГУ имени М.Утемисова Д.Ж. Танзенов, начальник отдела Всемирного конгресса татар, поэтесса Ш.Г. Зигангирова.

В ходе встречи подписан договор о взаимном сотрудничестве между ЗКГУ имени М.Утемисова и Институтом языка, литературы и искусства имени Г.Ибрагимова Академии наук Республики Татарстан.

Пресс-служба
Западно-Казахстанского
государственного университета
им. Махамбета Утемисова

БЕЛЕС

Атырау қаласындағы Назарбаев мектебіне 5 жыл

Биыл мектебіміздің ашылғанына 5 жыл толып отыр. Соған орай, оқу орнында салтанатты жиын өтті. Шараға «Нұр Отан» партиясы облыстық филиалы, білім беру саласының мамандары, мектеп оқушылары мен ата-аналар жиналды.

Оқушылар мектеп меймандарына мерекеге арналған концерттік бағдарлама ұсынып, ән мен биден шашу шашты. Жиналғандарды мектептің «660» көңілділер мен тапқырлар клубының мүшелері күлкіге бөлесе, домбыра оркестрі Құрманғазының күйлерін нақышына келтіріп орындады. Мектепті бес жылдығымен құттықтауға келгендердің қатарында оқу орнының әжелер ансамблі, «Мирас» балабақшасының кішкентай тәрбиеленушілері де бар. Қонақтар Зияткерлік мектеп ұжымына әдемі туындыларын арнап, сыйлықтар тарту етті.

Мұнайлы өңірде осыдан бес жыл бұрын ашылған Елбасы мектебін бүгінде 535 түлек тәмамдады. Олар қазір еліміздің және әлемнің жетекші жоғары

оқу орындарында білім алуда.

Құттықтау сөз сөйлеген мектеп директоры Айдарбек Айтбөкешев Назарбаев Зияткерлік білім ордасы аймақта үздік қазақстандық және халықаралық педагогикалық тәжірибені тарататын алаңға айналғанын айтты.

– Жаңартылған білім беру мазмұнына көшу барысында облыстағы жалпы білім беретін мектептердің мыңнан астам

мұғалімі Назарбаев Зияткерлік мектеп базасында біліктілігін арттырды. Елбасы мектебі өңірдегі барлық мемлекеттік және түрлі деңгейдегі қоғамдық ұйымдармен ынтымақтастық орнатты. Нидерландыдағы CIS Халықаралық Мектептер Кеңесінің аккредиттеуінен сәтті өтіп, білім беру жүйесі әлемдік деңгейде бәсекеге қабілетті екендігін растады. Бір сөзбен айтсақ, өткен бес жыл

өзімізді сынауға әрі аяққа нық тұрып қалыптасуымызға жұмсалды, – деді оқу орны басшысы Айдарбек Айтбөкешев.

Өткен жылдарға шегініс жасап өзімізге есеп берсек, мектептің жүзден аса оқушысы түрлі деңгейдегі – республикалық және халықаралық дәрежедегі байқауларда жүлделі болды. Олар білім мен ғылым, спорт және өнерде де көш бастап отыр. Өткен оқу

жылында мектепті 12 жылдық жүйемен бітірген 174 түлектің 134-і жоғары оқу орындарына түсу үшін мемлекеттік гранттарға ие болды. 7 оқушы Назарбаев университетінің foundation бағдарламасынан кейінгі 1 курсқа қабылданып отыр. Ал биыл 1400-ден артық үміткерлер бақ сынаған конкурстық іріктеуде үздік 120 оқушы сыннан сүрінбей өтіп, 7-сыныпқа қабылданды. Қуантатыны, жыл сайын өңірдегі Назарбаев Зияткерлік мектебіне түсуге ынталы оқушылар саны көбейіп келеді. Олардың басым бөлігі шалғай ауылдардағы елді мекеннің тұрғындары. Аудандардан оқуға түскен балалар үшін мектепте 130 орындық жатақхана жұмыс істейді.

Осылайша, өткенге көз жүгіртіп, ертеңге сенімді қадам басқан облыстағы Назарбаев Зияткерлік мектебі алтыншы жылға аяқ басты. Мектептің жүрегі ұстаз болса, ұстаздың жүрегі шәкірт. Ендеше, шәкірт тәрбиеленген алтын ұяға алтын белгілердің санын арттыруды тілейміз!

Әнуар ЖАМАНҚҰЛОВ,
Атырау қаласындағы
ХББ НЗМ баспасөз хатшысы
Маңғыстау облысы

ЗАРУБЕЖНОЕ ОБУЧЕНИЕ

Америка знаний

Незабываемое лето провели учащиеся Назарбаев Интеллектуальной школы физико-математического направления г. Талдыкоргана. Они прошли летние языковые курсы в ведущих вузах США, посетив Стенфордский и Колумбийский университеты.

Объединяя академически способных учеников со всего мира, заокеанские летние курсы предлагают уникальный образовательный опыт. По единодушному мнению ребят, вернувшихся из Америки, они смогли углубить свои знания по предметам, поднять свой уровень английского языка и получить максимум информации за короткий срок.

В свободное от обучения время юные казахстанцы посещали лекции по бизнесу, программированию, экологии и даже кулинарии. Американские студенты рассказывали гостям, как поступить в их вузы.

Ученица 11 «А» класса НИШ г. Талдыкоргана Алуа Бейсенбекова изучала курсы психологии в Колумбийском университете (Нью-Йорк).

– Обучаться в летней школе ведущих вузов мира, где преподают лучшие профессора, ученые, политики – большая честь для каждого ученика, – делится впечатлениями Алуа. – В программу нашего курса входили такие интересные темы, как визуальное восприятие, память, внимание, расстройства личности, внутренние и внешние предубеждения, психология животных.

Ее одноклассницы Айгерим Танирбергенова и Жанна Абдрахманова обучались в летней школе в Стенфордском университете, расположенном в Силиконовой долине штата Калифорния.

Жанна Абдрахманова изучала науку о живых организмах и поделилась интересными фактами. Например, стресс не является виновником всех бед современного человека, а есть та сила и двигатель процесса, что именуется прогрессом.

– На базе университета действует 3D-лаборатория, которая полностью показывает анатомию человека, – рассказывает она. – Замечательно, что процесс развития технологий зашел так далеко, и можно узнать что-то новое с наименьшими рисками. Помимо изучения анатомии мы занимались разработкой и собственных игр в программе «Юнити-3D».

По словам Айгерим Танирбергеновой, одной из целей курсов было решение проблем глобального масштаба. Для осуществления этой идеи команда казахстанских ребят вместе с гостями из Мексики, Чили, Перу разрабатывали проект GSP, создавали свой идеальный остров и решали вопросы, связанные с экологией, экономикой, образованием, здра-

вохранением. Затем готовый проект был успешно презентован перед большой аудиторией.

Напомним, что подобные курсы за рубежом являются одним из видов дополнительного образования в Назарбаев Интеллектуальных школах.

Пресс-служба
НИШ г. Талдыкоргана

ТРУДОВОЙ СЕЗОН

Лес садыт – награды летят

Церемонией награждения в таких номинациях, как «Лучший отряд», «Лучший командир отряда», «Лучший работодатель» и т. д. завершился четырнадцатый трудовой сезон «Жасыл ел» в Восточно-Казахстанской области.

В этой связи в Усть-Каменогорске состоялся праздничный гала-концерт. Но в начале лидеры движения подвели итоги деятельности ежегодного трудового сезона «Жасыл ел».

Работа молодежной организации «Жасыл ел» занимается сезонным трудоустройством школьной, студенческой и безработной молодежи. Движение «Жасыл ел» формирует у мо-

лодых людей чувство патриотизма, бережное отношение к родному краю.

За круглым столом члены штаба строительных молодежных трудовых отрядов города Семей и молодежных ресурсных центров, лидеры движения сообщили результаты работы. В 3 городах и 9 районах области были трудоустроены 1475 молодых людей из числа безработных, учеников школ и студентов в возрасте от 16 до 29 лет.

Андрей КРАТЕНКО
Восточно-Казахстанская
область

ДАТА

День рождения школы

Восемь лет назад в Назарбаев Интеллектуальной школе химико-биологического направления г. Усть-Каменогорска состоялась первая торжественная линейка. Свой очередной день рождения школа отметила рядом праздничных мероприятий.

Перед началом концертной программы местному школьному самоуправлению выставили оценку «пять с плюсом». Затем учащихся поздравили выпускники нынешнего года. Рассказав о значении НИШ в

их жизни, они дали напутствие ученикам: «Высоко держать планку Назарбаев Интеллектуальной школы!»

В концерте с песнями и танцами приняли участие не только учащиеся, но и преподаватели, а также представители почти всех подразделений школы: медицинского, административно-хозяйственного блоков, общежития.

Празднование дня рождения школы подарило всем радостное настроение и стало для учеников отличным стимулом для покорения новых вершин знаний.

Роза КУМАРГАЖИНА,
пресс-секретарь
НИШ г. Усть-Каменогорска

РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ

Қазіргі білім мен тәрбиенің негізі

Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласы ел дамуының жарқын үлгісі мен нақты қадамдарын көрсететін келелі ой, салықалы пікір, батыл шешімдерге құрылған маңызды құжат. Бұл мақалада тұтас қоғамның және әрбір қазақстандықтың санасын жаңғыртудың бірнеше бағытына жеке-жеке тоқталады.

Ғайнат САПАРОВА,
Алматы қаласының білім саласындағы бақылау Департаментінің білім сапасын сырттай бағалау бөлімінің басшысы

«Сананы жаңғыртудың» мазмұнын негіздей отырып, Президент

жаңғырудың алты бағытын белгілейді: бәсекеге қабілеттілік, прагматизм, ұлттық бірегейлікті сақтау, білімнің салтанат құруы, Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы, сананың ашықтығы. Аталмыш бағыттардың бәрі барынша өзектендірілген және уақыттың талаптарына нақты жауап береді. «Мәңгілік ел» болуымыз үшін бізге ауадай қажетті қасиеттер мен құндылықтардың қайнары тоғысып, ақыл-парасаты толысқан, ғаламдық ғылымды игерген адамдар көп болса, еліміз өркендетті, бәсекеге қабілетті болатыны ақиқат.

«Терең білім – тәуелсіздігіміздің тірегі», – деген Н.Ә. Назарбаев «Мәңгілік ел» болуға қадам басқан тәуелсіз Қазақстанның ендігі жаһандану алдында ұлт ретінде жойылып кетпеуі үшін ұлттық кодын сақтаған, терең білімді, бәсекеге қабілетті, ұлттық құндылықтарын бойына сіңірген ақыл-ойы кемел тұлға болуына маңыз береді. Осы бағдарда ол бабалар ұлағатымен астасып жатқан зерделі ойы мен парасатты пайымын білдіреді: «Білімді, көзі ашық, көкірегі ояу болуға ұмтылу – біздің қанымызда бар қасиет. Тәуелсіздік жылдарында қыруар жұмыс жасалды. Біз он мыңдаған жасты әлемнің маңдайалды университеттерінде оқытып, дайындадық. Бұл жұмыс өткен ғасырдың тоқсаныншы жылдарының басында қолға алынған «Болашақ» бағдарламасынан басталды. Елімізде өте жоғары деңгейдегі бірқатар университеттер ашылды, зияткер-

лік мектептер жүйесі қалыптасты. Басқа да көптеген іс тындырылды. Дегенмен, білімнің салтанаты жалпыға ортақ болуға тиіс. Оның айқын да, бұлтартпас себептері бар». Осылайша мақалада айтылған әрбір ойдың астарында терең мазмұн мен зерделі пікір жатыр.

Қазіргі заман талабына сай педагог болу – ең жауапты, ең күрделі мамандық. Педагог – шығармашылықпен өзін-өзі дамытушы зиялы тұлға, мәдениет адамы. Қандайда бір педагогикалық әдістер мен технологияны пайдаланбастан бұрын, баланың рухани жан дүниесіне әсерінен гөрі мұғалімнің өз тұлғасына әсері ерекше. Оқушылардың ұстаз бойында ең бағалы деп есептейтін қасиеттері баланы жақсы көруі, мейірімділік, сезімталдық, әділеттік, талап қойғыштық, келешекке сенімділік, іске шығармашылықпен әрі жауапкершілікпен қарау. Ал мұндай қасиеттерге ие болу үшін мұғалім рухани бай, зиялы және шығармашыл болуы қажет.

Білімді ұстаз ғана өз оқушысының алдында беделге ие болады. Сондықтан, әр ұстаз шығармашылықпен жұмыс істеп, білім деңгейін үнемі жоғарылатып отыруы қажет. Сонда ғана оқушылар әрбір пәннің мазмұнын меңгеріп, олардың пәнге деген қызығушылығы арта түседі, өз бетінше оқып үйренуге дағдыланады. Дамыған елдерде ұстаздың бойында бала қызыға қарайтын, мен де осындай болсам екен деп еліктейтін қасиеттердің болғаны

дұрыс деп есептеледі. Себебі, баланың ұстазына деген сүйіспеншілік сезімінің болуы, оның жақсы білім алуына оң ықпал етеді.

Көрнекті педагог В.А. Сухомлинский: «Сабақ жасөспірімдердің интеллектуалды өмірінде құрғана сабақ болып қоймас үшін, ол қызықты болуы керек. Осыған қол жеткенде ғана мектеп жасөспірімдер үшін рухани өмірдің тілеген ошағына, мұғалім осы ошақтың құрметті иесі мен сақтаушысына, кітап – мәдениеттің баға жетпес қазынасына айналады» – деп айтқан екен.

Қазір мұғалімдерден сабақ берумен ғана шектелмей, білім және тәрбие жұмысын бірге жүзеге асыру талап етіледі. Нағыз ұстаз баланы жеке тұлға деп танып, оның пікірімен әрқашан санасады, оны белестен белеске, асудан асуға жетелейді, биік шыңдарды бағындыруға жігерлендіреді.

Ұстаз – шәкіртін ынталандыра отырып, оның бойына жүректілікті, кішіпейілділікті, намысшылдықты, өз еліне адал қызмет етуді, еңбекқорлықты, жалпы айтқанда, адамгершілік пен патриоттық қасиеттерін дарытуда орасан еңбек етуші тұлға. Сондықтан да «Жастар – біздің басты капиталымыз» біздің бет-бейнеміз екені сөзсіз. Ендеше, білім беру саласындағы басты міндет ұлттық ерекшеліктерді есепке ала отырып, жас ұрпаққа білім мен тәрбие беру ісін жетілдіру, жеке тұлғаны қалыптастыру болып табылады.

Елбасы Н.Ә. Назарбаев жылдар бойы білім және ғылым са-

ласына ұдайы көңіл бөліп келеді. 2017 жылы «Қазақстанның үшінші жаңғыруы жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты Қазақстан халқына Жолдауында да бұл мәселені назардан тыс қалдырған жоқ. Ең алдымен білім беру жүйесінің рөлі өзгеруі тиіс. Біздің міндетіміз – білім беруді экономикалық өсудің жаңа моделінің орталық буынына айналдыру. Оқыту бағдарламаларын оқушылардың сыни ойлау қабілетін және өз бетімен іздену дағдыларын дамытуға негіздей отырып құру қажет – деген жолдар соның дәлелі. Уақыт кезеңі де осыны талап етеді.

Қорыта айтқанда, қоғамдық сана жаңғыруының қозғаушы күшіне айналуға. Сондықтан табысты болудың ең іргелі, басты факторы білім екенін әркім терең түсінуі керек. Білім – рухани жаңғырудың басты алғышарты. Өйткені, ой жүйесі терең, алыстан пайымдап, тереңнен тамырланған дүниетанымы кең адам ғана бәсекеге төтеп береді деген ауқымды ұғымды білдіреді. Демек жарқын, бақытты өмір сүру үшін жастарымыз білімді, саналы азаматтар болып қалыптасуы керек. Ендеше, рухани жаңару арқылы әлем мойындар табысты ел болып, жарқын болашаққа деген сенім мен үмітті үндестіре отырып, баршамыз Қазақстанды әлемнің 30 бәсекеге қабілетті елінің қатарына қосу үшін, ұлттық рухани-адамгершілік қасиеті мол, тәрбиелі, білімді ұрпақ өсіруіміз керек. Ұстаздан тәлім алған әрбір шәкірт елімізді жетістікке, табысқа жеткізетін азамат болсын.

МНЕНИЕ

Орфографические навыки и пунктуационная грамотность в работе с новыми учебниками

В нашей стране полным ходом идет обновление содержания образования. В новой программе и учебниках обновленного содержания большое внимание уделяется развитию коммуникативной компетенции учащихся – способности понимать и создавать тексты, общаться. Это очень хорошо, однако орфографическая и пунктуационная грамотность – основа изучения русского языка – отодвинуты на второй план.

Валентина ГРЫЦАЙ,
СОШ №14 г. Павлодара

При таком положении уже через несколько лет мы получим поколение безграмотных детей. Складывавшаяся десятилетиями психологически и методически обоснованная система полностью разрушена. Как справедливо сетовали педагоги, из учебника пропал сам предмет, остались лишь сквозные темы, внедрение которых противоречит основным принципам дидактики. При этом соблюдение орфографических, грамматических и стилистических норм никто не отменял, о чем прямо сказано в ГОСО. Ана-

детей грамотному письму.

Теперь еще более актуальными становятся такие принципы преподавания, как дифференциация, индивидуализация, сгущение информации, алгоритмизация действий по применению правил, использование сетевых ресурсов, атмосфера сотрудничества.

О дифференциации в преподавании различных дисциплин говорят очень давно. Тем не менее она не утрачивает своей актуальности и поныне.

Индивидуализация обучения направлена на преодоление несоответствия между уровнем учебной деятельности, который задают программы, и реальными возможностями каждого школьника.

Для эффективного изучения

лиз программы обновленного содержания показал, что большая часть учебного материала по орфографии и пунктуации отсутствует. Таким образом, учителю придется либо смириться с существующим положением вещей и преподавать русский язык для бытового пользования, либо так построить свою работу, чтобы, не нарушая требования обновленной программы, суметь обучить

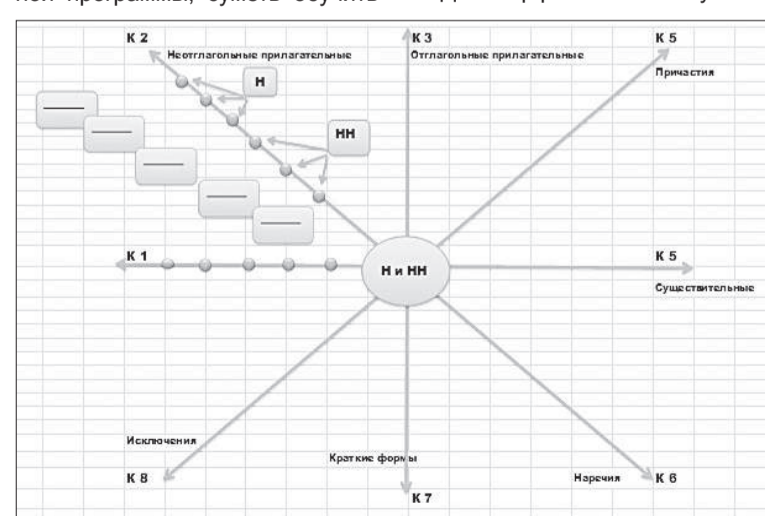

Рис. 2. Слепая ЛСМ по теме «Н и НН в разных частях речи»

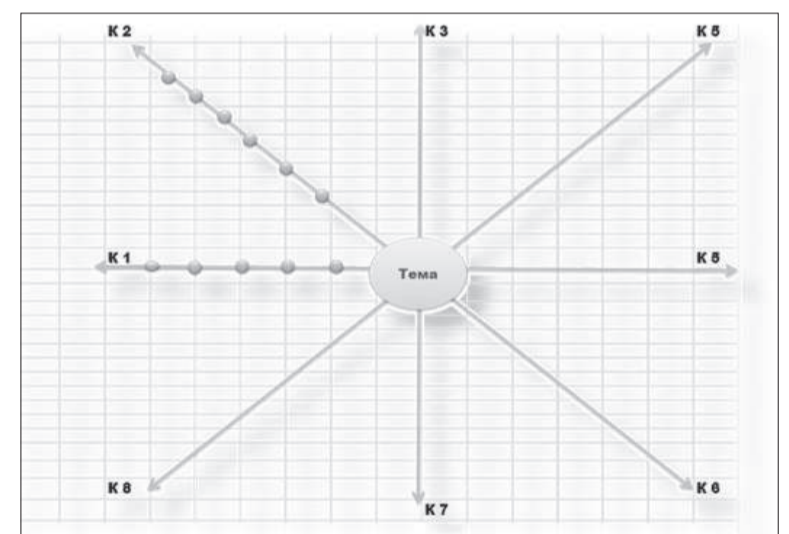

Рис. 1. ЛСМ (каркас модели)

орфографии на уроках обновленного содержания необходимо сгущать учебную информацию. Сгущение информации предназначено для повышения интенсивности обучения путем увеличения объема передаваемой информации в единицу учебного времени без ущерба для физического и психического состояния учащихся.

С помощью модульного подхода в обучении ученики самостоятельно структурируют и систематизируют учебный материал большого объема и при необходимости могут уплотнить его. В качестве учебного модуля можно использовать логико-смысловые модели (ЛСМ), сгущающие информацию. Конструирование

ЛСМ происходит с использованием тех же приемов, которые используются при логико-смысловой переработке любой учебной информации (рис. 1). А вот как выглядит «слепая» модель по теме (рис. 2).

Результаты обучения с использованием логико-смысловых моделей показывают, что дети способны не только повторить, систематизировать или освоить материал, но и проявить творческий подход к изучению русского языка. Таким образом, чтобы успешно обучать детей орфографии в современных условиях, необходимо максимально сжимать информацию, дифференцировать и индивидуализировать ее подачу.

УЧЕБНЫЙ СЕЗОН

В школе третьего возраста

В сентябре стартовал новый сезон школы третьего возраста «Парасат», организованный филиалом АО «НЦПК «Өрлеу» Института повышения квалификации педагогических работников по Акмолинской области».

Лекторами курсов выступили преподаватели кафедр и сотрудники отделов. По желанию пенсионеров-слушателей школы занятия по компьютерной грамотности, изучению казахского языка, рисованию «Арт-терапия», а также физкультурминки и психологические тренинги проводятся дважды в неделю по два часа.

Благодаря таким курсам у пенсионеров меняется качество жизни. Для них подобные занятия – это целый новый мир. Здесь они приобретают не только новые знания, но и новых друзей.

Все занятия адаптированы с учетом возраста и возможностей пожилых людей. Наши слушатели – это активные, жизнерадостные, любознательные и коммуникабельные люди. А самое главное, они молоды душой. Это и делает их жизнь счастливой.

Роза МУКАНОВА,
начальник
отдела информационных технологий
ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР
по Акмолинской области»

ӨЗГЕРІСТЕР

Электронды кезек жүйесінің тиімділігі көп

Елімізде жүзеге асырылып жатқан «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы жаңа технологиялар арқылы халықтың өмір сүру сапасын жақсарту-ды көздейді.

Нұрсұлтан Назарбаев өзінің Жолдауында: «Біз цифрлы технологияны қолдану арқылы құрылатын жаңа индустрияларды өркендетуге тиіспіз. Бұл – маңызды кезеңді міндет» деп атап кетті. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы инфрақұрылымды дамытуға, адам капиталын жақсартуға, экономика саласын цифрландыруға және мемлекеттік қызмет көрсету жүйесін жетілдіруге бағытталады.

Мектепке дейінгі балалар ұйымдарына кезектілікті қалыптастыру мен оның қызметін және жолдамаларды беру процесін автоматтандыру жүйесі негізгі бір бағыты. Перзентіңізді енді балабақшаға электронды кезектен тіркеліп, орналастыра аласыз. Бұл жоба өңіріміздегі Орал қаласында осы жылдың қаңтар айынан, Бөрлі ауданында тамыз айынан іске қосылып, сәтті жүзеге асырылуда. Жылдың аяғына дейін аудан орталықтарының мектепке дейінгі ұйымдарын жобаға қосу жоспарлануда.

Кезекті басқару жүйесі өтініш беруші арқылы кезекке қоюға өтініш беруге, берілген өтінішті өзгертуге, өтінішті кезектен қайтаруға, мектепке дейінгі ұйымға қабылдауға жолдама алуға және оны жоюға, жолдаманың қолдану мерзімін ұзартуға, өтінішті өзгеру жағдайы туралы хабарламаны және жолдаманы алуға мүмкіндік береді.

Орал қаласы бойынша кезекке garden.bilim-oral.gov.kz, Бөрлі ауданы бойынша ddo.rooaksai.kz порталдарында немесе халыққа қызмет көрсету орталықтарына келіп тұруға болады.

Кезектілік кезек әкімшісі бекіткен қала, ауыл, аймаққа сәйкес қалыптастырылады. Кезекті басқару жүйесінде тіркелген өтініштер баланың өтініште көрсетілген туған жылы бойынша түрлі кезекке, ал кезектіліктің ішінде өтінішті берген күнімен топтастырылады. Бос орындарға жолдамалар беру жас ерекшеліктерін ескере отырып жүзеге асырылады.

Бірінші кезекте орын алу құқығына ие жандардың өтініштері кезектен тыс орын алу құқығына ие өтініштер кейін кезекке қойылады. Бірінші кезекте орын алу құқығына ие өтініштер кезектен тыс орын алу құқығына ие өтініштерден соң

кезекте (жалпы негізде) қандай да бір басым жағдайы жоқ басқа өтініштер арасында «үшке бір» қатынасында бөлу жолымен қойылады. Яғни, басымдыққа ие өтініштер (бірінші кезекке ие) жалпы негізде берілген әр үш өтініштен кейін орналасады.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 7 сәуірдегі №172 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы» бұйрығымен бекітілген «Мектепке дейінгі балалар ұйымдарына жіберу үшін мектепке дейінгі (7 жасқа дейін) жастағы балаларды кезекке қою» мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандартының 7-тармағына сәйкес бірінші кезекте орын алу құқығы келесі санаттарға беріледі:

- 1) заңды өкілдері мүгедек болып табылатын;
- 2) ата-анасының қамқорлығынсыз қалған және жетім;
- 3) көпбалалы отбасылардан шыққан;
- 4) ерекше білім беруді қажет ететін балалар.

Өтініштерді кезекке қою келесі талаптар бойынша жүзеге асырады:

– Қазақстан Республикасы аумағында ешбір кезекте тіркелмеген өтініш;

– баланың жасы 7 (жеті) жастан аспаған;

– өтініш беруші баланың ата-анасы немесе оның заңды өкілі болуы.

Кезекті басқару жүйесіне өтініш беру үшін 2 ұялы телефон нөмірін жазып, ЖСН және мекен-жайы туралы мәлімет жазу қажет, өтініш беруші 15 минуттың ішінде балабақшаға кезекке қойылады. Бір тәуліктің ішінде өтініш берушіге тіркелу туралы хабарлама келеді.

Айта кетейік, сайттан тек сәбилерді балабақшаға кезекке қойып қана қоймай, мектепке дейінгі ұйымдар туралы толық мәлімет алуға болады.

Мектепке дейінгі балалар ұйымдарына кезектілікті қалыптастыру мен оның қызметін және жолдамаларды беру процесін автоматтандыру жүйесі цифрлық білім беру ресурстарын дамыту және сыбайлас жемқорлық құрамдаушыны болдырмау мақсатында енгізіліп, жыл басынан бері осы жоба бойынша мыңнан астам балғын мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқыту мекемелеріне орналастырылды.

Светлана ТЕМІРҒАЛИЕВА,
Батыс Қазақстан облысы
Білім басқармасының
мектепке дейінгі,
жалпы орта білімді
дамыту бөлімінің басшысы

ФОРУМ РОДИТЕЛЕЙ

Стань примером ребенку

В стенах Мичуринской основной средней школы села Агродорок Абайского района Карагандинской области впервые прошла республиканская родительская конференция, организованная МОН РК совместно с ТОО «Институт семейного воспитания». Первый республиканский форум родителей дал старт единым республиканским конференциям во всех образовательных учреждениях страны. Тема конференций – «Казахстанские родители XXI века: стань примером своему ребенку».

Инновационно-просветительскую форму работы с родительской общественностью по вопросам семейной педагогики и психологии предложил Институт семейного воспитания. Отдел образования Абайского района поддержал предложенный метод работы и принял активное участие в организации конференций. Их общая цель – популяризация, продвижение и укрепление семейных ценностей, совершенствование взаимодействия образовательных учреждений с семьей по вопросам воспитания подрастающего поколения, раскрытие самых трудных вопросов, возникающих у родителей в процессе воспитания, обеспечение информационной безопасности детей, профилактика суицидального поведения несовершеннолетних, работа с родителями, поддерживающими ношение детьми

религиозной атрибутики.

Все ли родители знают, как именно обеспечить ребенку психологическую поддержку в определенных ситуациях? Что надо сказать и сделать? Как выйти из трудных ситуаций, не унижая своего ребенка, не разрушая его самооценку?

Республиканские родительские конференции «Казахстанские родители XXI века: стань примером своему ребенку» стали хорошей возможностью для родителей узнать полезную информацию по проблемам воспитания. Они дают лучшие рекомендации от психологов мира по профилактике и коррекции разных ситуаций.

Прошедшее в Мичуринской ОСШ собрание было направлено на работу с родителями первоклассников. Мама и папа узнали, как наиболее грамотно оказать помощь своему ребенку в

процессе адаптации к учебе, повысить самооценку ребенка и в игровой форме создать положительную мотивацию для учебы.

Явка родителей на конференцию составила 88,2%. Это свидетельствует об их неравнодушии к воспитанию и обучению детей и сотрудничеству с педагогическим составом школы.

Под занавес конференции родители заполнили предложенные им анкеты с вопросами, затронутыми на конференции. Кроме того, они получили от организаторов собрания памятки с рекомендациями компетентных психологов и педагогов. Каждый из участников родительского форума получил возможность провести самоанализ своих качеств.

Мы уверены, что участие в республиканских родительских конференциях «Казахстанские родители XXI века: стань примером своему ребенку» поможет мамам и папам учащимся почувствовать готовность школы к тесному взаимодействию с ними. А у родителей возникнет желание активно участвовать в школьной жизни своих детей.

Ольга РЫБАКОВА,
педагог-психолог
Мичуринской ОСШ
Карагандинская область

ЖОСПАР

Сабақты жүргізу арқылы проблемаларды зерттеу

Сабақ – педагогикалық туынды, мұғалімнің жұмысының көзге көрінетін негізгі бір бөлігі. Әрбір сабақ біртұтас педагогикалық үдерісті жүзеге асыруға бағытталады: оқыту, дамыту, тәрбиелеу. Сабақ сыныпқа кіргенге дейін оған алғашқы дайындықтан басталады және сабақ жоспарын дайындау – табысты сабақты құрылымдаудағы жауапты кезең. Белсенді сабақ – табысты сабақтың алғышарттарының бірі.

Белсенді сабақты жоспарлау неден басталады? Мұғалім алдымен мынадай дайындық жұмыстарын жасайды:

– оқу бағдарламасындағы, тізбектелген сабақтар топтамасындағы осы сабақтың орнын белгілейді;

– оқу мақсаттарына байланысты сабақтың тақырыбын, мақсаттарын анықтайды;

– тақырыпқа қатысты негізгі ұғымдар мен түсініктерді зерделейді;

– өткен және келесі сабақтарға шолу жасап, осы тақырыппен байланысын ескеру арқылы бүгінгі сабаққа қатысты ойларды толықтырып жинақтайды.

Келесі кезекте сабақтың кеңейтілген жоспарын жазып,

әдістемелік жобасын құрады. Белсенді сабақты жоспарлау үрдісі әрбір педагогке белгілі келесі қадамдардан тұрады. Олар: белгіленген мақсаттарға жету деңгейін бағамдауға қолданатын бағалау критерийлерін анықтау; оқу материалының мазмұнын саралау; оқыту әдістері мен тәсілдерін таңдау; оқушылардың сабақта жұмыс істеу түрін, оқыту үлгілерін анықтау; бағалауға арналған тапсырмаларды дайындау; үйге берілетін тапсырмаларды таңдау; бақылау, бағалау түрлерін белгілеу; сабақты қорытындылауға қажетті сұрақтарды дайындау, т. б.

Мұғалім әрбір кезеңде қолданатын оқыту үлгілеріне (жеке, жұптық, топтық, бүкіл сыныптық), оқытудың әдіс-тәсілдеріне мән беруі керек. Себебі, белсенді сабақта оқушының атқаратын қызметі мен іс-әрекеттері танымдық, коммуникативтік және өзін-өзі басқару тұрғысында көрініс табады. Сабақты жоспарлағанда мұғалім педагогикалық іс-әрекетінің мазмұнын анық көрсетеді, яғни, өзінің және оқушыларының орындайтын әрекеттерін ашып көрсетеді.

Сабақтың тиімділігін және табыстылығын қамтамасыз ету – мұғалімнің айтарлықтай күш-жігерін жұмсауын қажет етеді. Дегенмен, сабақтың тиімділігін арттыру әрбір педагогтің қолынан келетіні анық. Осы салада зерттеушілер тиімді сабақты ұйымдастыруда кездесетін

келесі проблемаларды анықтаған:

– дәрісте қолданатын әдіс-тәсілдердің бірсарындылығы;

– сабақта уақытты тиімді қолданбау;

– проблемалық оқыту элементтерін сирек қолдану;

– сабақта АКТ-ны тиімді қолданбау;

– барлық оқушылардың танымдық әрекетке тартылуын қамтымау;

– сабақтың және тапсырмалардың логикалық құрылымына мән бермеу;

– сабақта көрнекі құралдардың жеткіліксіздігі;

– теориялық материалдың қажеттігін бағалай алмау;

– жаттығулар мен тапсырмаларды немқұрайлы таңдау;

– оқушыларды жеке орындауға арналған тапсырмалармен толық қамтымау;

– оқушыларды шектен тыс көп тапсырмалармен жалқытыру.

Аталған қиындықтарды шешу жолдарының бірі – сындарлы оқыту теориясын басшылыққа алып, сабақты белсенді әдістер қолдану арқылы тиімді жоспарлау.

Мөлдір АЙТКЕНОВА,
«Өрлеу» БАҰО» АҚФ Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ аға оқытушысы,
Гүлбарам ҚАЙМАҚОВА,
№16 ОМ директоры
Осакаров ауданы

САДЫ И ШКОЛЫ

В онлайн, господа, в онлайн!

С декабря прошлого года в Атырау действует электронная очередь для получения путевки в дошкольные учреждения. А на днях здесь заработал специальный сайт, помогающий избежать хождения по кабинетам и исключить коррупционные риски.

Согласно информации пресс-службы горакимата, на сайте garden.atyrau.gov.kz в режиме онлайн можно выбрать детсад, получить о нем полную информацию, отследить очередь в дошкольное учреждение, а также получить обратную связь посредством SMS или e-mail. По словам и.о. руководителя городского отдела образования Алмабека Абдолова, это поможет сэкономить время родителей, а также максимально блокировать коррупционные риски и личный контакт со специалистами горОО.

На сайте также размещен полный список детских садов города, очередь заявлений, бюллетень свободных мест и

свод полученных направлений. Родители, не выходя из дома, смогут проверить очередь и получить направление в детский сад. Кроме того, здесь имеется список частных детских садов и информация о количестве в них занятых и свободных мест.

– Свободные места в детских садах появляются в течение всего года и практически ежедневно, – отметили в городском отделе образования. – Чем крупнее город, тем чаще это происходит.

На сегодняшний день в 42 государственных детских садах областного центра имеется 13 219 мест, из них свободных – 1141. От родителей подано 24 925 заявлений: от очередни-

ков – 22 408, льготных категорий граждан – 2517.

Между тем, в начале нового учебного года в тех же социальных сетях появилось несколько жалоб от родителей учащихся. По их словам, руководство некоторых школ принуждает их покупать дополнительные рабочие тетради. Ситуацию прокомментировал и.о. начальника городского отдела образования Алмабек Абдолов. Он отметил, что школам запрещается требовать от родителей рабочие тетради по всем предметам. Если обнаружится подобный факт, будет применена соответствующая мера. Чиновник напомнил, что учебники тяжелые, а рабочие тетради увеличивают вес. Если все это носить вместе, то ребенку будет нелегко.

Напомним, что сейчас Министерство образования и науки РК совместно с Минздравом разрабатывают стандарты всех учебных принадлежностей, учебников и других учебных материалов, соответствующие всем санитарным нормам.

Айбар ОРЫНБАСАРОВ
Источник фото: info.ru
Атырау

ЗЕРДЕ

«Сыншы дос» әріптесінің кәсіби біліктілігін арттыруға ықпал етпек

Қазіргі күн сайын өзгеріп жатқан заманда балаларға тиісті білім беру үшін мұғалімнің өзі де тиісті деңгейде білікті болуы міндетті. Мемлекет басшысының біліктілікті арттыру жүйесін жетілдіру және педагогтің сапалы кәсіби дамуы қажеттілігін іске асыру үшін жаңартылған білім беру аясында бір айлық курсқа «Сыншы дос», яғни, мектептегі іс-әрекетті зерттеу ісін енгіздік.

«Сыншы дос» – қолдау көрсету арқылы адамға жігер-қуат берумен қатар, әділ, шынайы және адал, достық сынды ауыр қабылдайтындарға кейде естудің өзі қиынға түсетін кері байланыс ұсынатын адам. Кемшіліктер, проблемалар мен қиындықтар, көңіл-күйге жүк түсіретін мәселелер туралы шынайы, бірақ сындарлы пікір айтуға келіскен және әріптесіне ынтымақтасу негізінде біліктілігін арттыруына қолдау көрсететін тұлға – «сыншы дос». Ол білім деңгейі жоғары және мұғалімдерге (досына) түртікі болатын сұрақтарды қойып, пайдалы сын айта алатын, сенімді адам болуы қажет. Дос – жұмысының табысты болуын қалайтын, соған қызығушылық танытатын мүдделі адам. «Сыншы дос» пен «дос» арасындағы сыни достық үдерісі – сенім білдіруді талап ететін үдеріс. Екі тарап өкілі де бір-біріне сенім білдіріп, өздерінің ішкі ойларын бүкпей білдіре алатын жағдайда болуы қажет.

Зерттеу мақсаты – курс барысында мұғалімдерде туындаған мәселелерді анықтап, салыстырып, әріптестік пен ынтымақтастық негізінде сыншы достық көмегі арқылы мұғалімдерге (досына) сындарлы пікір айту және біліктілігін арттыруға қолдау көрсету.

«Сыншы достық» әріптесінің кәсіби біліктілігін арттырудағы үлесі қандай?

Педагогикалық зерттеу жүргізу барысында мұғалімдер арасында педагогикалық бақылау, пікірлесу, анкета толтыру ұйымдастырылды және педагогикалық тәжірибелік жұмыстарына бағыттап тапсырмалар ұсынылып, талдау жасалып, мұғалімдердің материалдарына зерттеу жүргізілді.

Курсқа келген тыңдаушылардың кәсіби білім деңгейін, қабілетін анықтау үшін алдымен жаңартылған білім беру бағдарламасы аясында тәжірибелік тапсырмалар берілді. Соның негізінде (бастапқы, қалып-

тасу, қалыптасқан, жетілген) деңгейлерінің аспектілері арқылы біліктілігі анықталды.

Тапсырмаларды орындауда бірнеше мұғалім «қалыптасқан» деңгейдегі көрсеткішті көрсетті. Соның нәтижесінде оларды біз (тренерлер) «сыншы дос» деп сайладық. Ал, «бастапқы» және «қалыптасу» деңгейіндегі көрсеткішті көрсетіп, барынша қолдауды қажет ететін мұғалімдерді «дос» ретінде қалдырдық.

Курс барысында тыңдаушылар берілген тапсырмаларды жеке, топпен, жұппен орындағанда сыншы достар өз әріптестеріне (досына) көмек беріп, қолдау көрсетіп, біліктіліктерін жетілдіріп отырды.

Курс нәтижесінде сыншы достар әріптестерінің қысқа мерзімді жоспар құруына, оқу мақсаттарынан сабақ мақсаттарының шығатындығын, қалай ұсыну керектігін, критерийлерді құрудың жолдарын, критерийге сәйкес дескрипторды нақты беруді жоспарда ұтымды көрсетті. Сонымен қатар, презентация қорғау барысында әрбір критерийге дәлелдемелер ұсынып отырды.

Әріптестік ынтымақтастық арқылы тренердің тақырыптан тақырыпқа жеңіл өтуіне, тақырыпты меңгермей қалмайтын тыңдаушылардың болмайтындығына, сыншы дос көмегінің негізінде мұғалімнің (достың) танымдық қажеттілігі де ескерілді. Сонымен қатар, тыңдаушының (сыншы достың) өтілген тақырып аясында өз біліктілік және кәсіби деңгейін үнемі арттыруға, әр адамның қол жеткізген жетістіктерін анықтап, саралауға, қателіктермен жұмыс жасауға ықпал етті. Тыңдаушының (дос) топтық, жұптық жұмыстар арқылы өзіндік «менін» дамытуға, білуге деген ынтасын, сенімділігін, талабын арттыруға, өзіне сенімді, көшбасшылығы басым тұлға болуына әсер етті.

Сыншы достың алдындағы міндет мұғалімге (досқа) ой салу. Сол арқылы, яғни, сыншы достың толқытуымен ой түбінде жатқан білім жарыққа шығады. Іс-әрекеттік зерттеуді енгізудің педагогтердің біліктілігін арттыруда ықпалы орасан зор екеніне көзіміз жетті.

Баян БАЙХАДАМОВА,
«Өрлеу» БАҰО» АҚФ Жамбыл облысы бойынша ПҚ БАИ «Инновациялық технологиялар және жаратылыстану-ғылым (гуманитарлық) пәндерді оқыту» кафедрасының аға оқытушысы

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Особенности обучения детей с особыми образовательными потребностями

На сегодняшний день в Акмолинской области на базе нескольких общеобразовательных школ проводится экспериментальная апробация модели инклюзивного обучения детей с особыми образовательными потребностями.

Анаркуль КУРМАШЕВА,
главный специалист
отдела методического
обеспечения
инновационного развития
ФАО «НЦПК «Өрлеу»
ИПК ПР
по Акмолинской области»

Реализация модели инклюзивного образования предполагает постоянный, систематический профессиональный и личностный рост педагога. Для

этого наряду с традиционными формами повышения квалификации следует отметить необходимость организации и посещения экспериментальных площадок, на базе которых успешно осуществляется инклюзивное образование. Например, в г. Кокшетау это может быть КГУ «Средняя школа №19», где наряду с учащимися с особыми образовательными потребностями (ООП) обучаются обычные дети. Одним из приоритетных направлений развития средней школы №19 является внедрение инклюзивных практик обучения учащихся с особыми образовательными потребностями. С 2014-2015 учебного года в соответствии с приказом управления образования Акмолинской области школа получила статус областной экспериментальной площадки (модельный ресурсный центр) по развитию инклю-

зивного образования в регионе. Ее задачей является наработка опыта по созданию условий для адаптации и обучения детей с особыми потребностями.

В 2017 году на республиканском методическом фестивале «Инклюзивное образование: методология, практика, технологии», организованном ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Акмолинской области», средняя школа №19 признана лучшим ресурсным центром по инклюзивному образованию.

Для создания условий включения учащихся в общеобразовательный процесс в школе организована служба психолого-педагогического сопровождения и школьный психолого-медико-педагогический консилиум. Психологической службой школы проводится диагностика по выявлению учащихся, нуждающихся в комплексном медико-педагогическом сопровождении. Для того чтобы оценить включенность учащегося в учебный процесс, специалисты службы посещают уроки, оценивая учебную мотивацию ребенка, его активность на уроке, само-

стоятельность, взаимодействие с учителем и одноклассниками.

Учебно-методическое обеспечение развития инклюзивного образования предполагает и разработку системы мониторинга и оценивания результатов обучения детей с особыми образовательными потребностями. Важной характеристикой системы оценивания является то, что она не только исползуется при выставлении отметок, но и осуществляет контрольно-диагностическую связь между учителем, обучающимся и родителями.

Современный учебный план рассматривает школьное оценивание как составную часть всего учебного процесса. Это означает, что образовательный процесс необходимо рассматривать как единое целое, состоящее из трех компонентов – «преподавание – учение – оценивание». Все компоненты данного процесса открыты, взаимозависимы, взаимодействуют и обуславливают друг друга.

С точки зрения инклюзивного образования педагогическое оценивание должно восприни-

маться как комплексный непрерывный процесс измерения, оценивания, анализа данных о прогрессе ребенка в учебе.

Наиболее используемый термин в оценивании – это результат или школьные достижения. В современной же концепции объект оценивания представляет собой не только продукт, результат учебной деятельности, но и процесс, который способствует получению результатов.

Понятие «тест на знание», употребляемое для определения оценки любого школьного результата, недопустимо в образовательной практике.

Успешная организация и соблюдение нормативной базы в ходе экзаменационной сессии обеспечивает исключение дискриминации и ущемления прав учеников с ООП, предоставляя равные шансы в дальнейшем обучении. Это, по нашему мнению, полностью соответствует принципам инклюзивного образования и отвечает требованиям формативного обучения в повседневной деятельности учителя.

АЛМАТЫ №163 МЕКТЕП – ЛИЦЕУ

Ұстаз аты – биік әрі мәңгілік

Бала бойына білім нәрін себетін, адамгершілік дәнін егетін басты тұлға – ұстаз. Адам жанын нұрландырар ұғымының ұлысы – ұстаз. Осы құрметке ие мұғалімдердің бірі – Арзыгүл НҮСІПҚЫЗЫ.

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев еліміздің келешегі туралы тереңнен толғай отырып, «Мемлекетіміздің ең басты дүниесі тек қана табиғи байлық емес, сонымен қатар, жасөспірім ұрпағы, өйткені, олар – ұлтымыздың болашақ айнасы» дегені мәлім. Демек, жас ұрпаққа білім мен тәрбие беретін ұстаз – баға жетпес тұлға. Абай атамыз «сен де бір кірпіш дүниеге, кетігін тапта, бар қалан» деп айтқандай, әр оқушыға білім беріп, оған өмірлік бағыт сілтеп, өмірге «кірпіш» болып қалануына зор үлес қосатын – мұғалім.

Жаратылысынан ұстаздық қасиетпен дүниеге келген адам, алдында отырған шәкіртіне бойындағы барлық жақсы жақтарын беруге тырысады деп білемін. «Ұстаз болу үшін, ұстаз болып туылу керек» деген сөздің айғағы ретінде сүйікті ұстазым, қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, саналы ғұмырының басым бөлігін еске алатын оқу-тәрбиесіне арнап, күні бүгінге дейін бар білгенін шәкірттерінің бойына дарытуды мақсат еткен, өз мамандығының білгірі Арзыгүл Нүсіпқызы жайында сөз қозғасам деймін. Қазақтың ұлы ақыны Абайдың, заманымыздың заңғар жазушысы Мұхтардың, дауылпаз жырдың құлагері Ілиястың, сұлу сөздің иелері Сәкен мен Мағжанның шығармаларын бала жүрегіне бойлай енгізіп, өткір де өміршең шешендік сөздер арқылы халқымыздың рухани құндылықтарын шәкірт бойына сіңіру арқылы ертеңгі еліміздің тізгінін ұстайтын жас жеткіншектерді – бізді тәрбиелеуде аянбай еңбек етіп, тер төгіп келе жатқан аяулы ұстазым. Менің білімімді өрбітіп, жетілдіруге атсалысқан, мейірімді де сыпайы жүзімен өзіне баурай білген ұстазым.

Ол қажырлы еңбегінің арқасында көптеген белестерді бағындырып, жетістіктерге қол жеткізді, аудандық, қалалық, республикалық мадақтамалармен, Алғыс хаттармен марапатталды, «Қазақстан Республикасы Білім беру ісінің құрметті

қызметкері» атағына да ие болды. Аяулы ұстазым менің әдебиет әлеміне деген қызығушылығымды оятты. Меніңше, бала қиялымды шындыққа айналдырып, асқақ арманымға бір табан болса да жақындауыма зор үлес қосқан ұлы жан. Менің бойымдағы кішкентай ұшқынды көре біліп, зор сүйіспеншілікпен қамқор бола білді десем артық айтқаным емес. Мені көптеген аудандық, қалалық, республикалық додаларға қатыстырып, алдымнан шығатын кедергілерден сүрінбей өтуге, алға қойған мақсатыма жету үшін күресуге шыңдап келеді. Шәкірттерін баурап алатын құлаққа жағымды қоңыр дауысымен, мейірімді жүзімен өмір сүрудің мәнін ұғындырған ұстазыма алғысым шексіз.

Міне, мен биыл 11-сыныпқа көштім. Болашақта журналист болғым келеді. Халықпен бірге тыныстап, елімізде болып жатқан жаңалықтың жаршысына айналуға армандаймын. Бұл мамандықты таңдауыма апайымның әсері мол.

Қорыта айтсам, жаңа заманға сай жігерлі де намысты ұлдарды, инабатты да ибалы қыздарды білім нәрімен сусындатып қана қоймай, қазақы болмысымызбен тәрбиелеуге үлес қосып келе жатқан ұстаз аты – биік әрі мәңгілік!

Сымбат ҚҰДАБАЕВА,
11-сынып оқушысы

Жаны жайсаң жан

Егеменді еліміздің өсіп келе жатқан ұрпағын ойлы да іскер, жігерлі де батыл, зияткерлік деңгейі биік азамат етіп тәрбиелеуде мектеп пен ұстаздың алатын орны ерекше. «Мұғалім – мәңгі нұрдың қызметшісі, ол барлық ой мен қимыл-әрекетке ақылдың дәнін сеуіп, нұр құятын тынымсыз жалын иесі». Тек мықты ұстаз ғана осындай ауыр жүкті көтере алады. Осындай қасиет бойынан табылатын жандардың бірі – Алмагүл МҰҚАТАЙҚЫЗЫ.

Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау – әр мұғалімнің борышы. Алмагүл Мұқатайқызы өз кәсібін, өз пәнін, барлық шәкіртін шексіз жақсы көретін адам. Осы іске деген қызығушылығы мен сүйіспеншілігі небір қиын әрекеттерге жетелеп, іске батыл кірісуіне себін тигізеді деп ойлаймын.

«Қыран түлегіне қайыспас қанат сыйлайды, ұстаз шәкіртіне талмас талап сыйлайды». Қандай қанатты сөздер! Мектеп, Білім, Ұстаз! Бір-бірімен тығыз байланысқан осы үш сөздің әрбір жүрекке жол табары сөзсіз.

Педагогтың еңбегі шәкіртімен тығыз байланысты. Ұстаздық пен шәкірттік – адам баласы ара қатынасының ең бір абзал, мағыналы түрі. Мектеп екінші үйіміз болса, апайымыз екінші ана болды. Көп жылдар бойы жинаған білімін бізге беруден жалыққан емес. Апайдың арқасында ұйымшыл да білімді, еңбекқор болып өсіп келеміз. Оқытқан шәкірттері білімді, ел қалаулысы болып жатса, бұл ұстаз бақыты емес пе?!

Оқушы жүрегіне білім мен тәрбие нәріне еге білген нағыз ұстаз – жас мамандарға үйретері мол тәлімгер. Еліміздің тарихы, кешегісі, бүгінгісі мен болашағы, алып тұлғалардың

өмірі мен шығармашылығы туралы қызықты мәліметтермен ой-өрісімізді кеңейткен, сол арқылы бізге «Қазақ» екендігімізді мақтан тұтатын сезім ұялата білген, төзімділікті, ұстамдылықты, ізденімпаздықты үйреткен ұстазыма алғысым шексіз.

Мұғалімдердің барлығы да оқушыларын, өз мамандығын сіз секілді сүйе білетін «Ұстаз» болса екен деймін. Әр шәкіртінің жүрегінен орын алған апайымды мен ешқашан ұмытпаймын. Әркез мұғаліміме амандық, еңбегіне табыс тілеп жүремін. Мен сияқты тілекші шәкірттері көп болсын деген ниеттемін.

Балнұр НҰРАЛЫ,
9-сынып оқушысы

«ӨРЛЕУ» БАҒО» АҚҒР ЖАМБЫЛ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ПҚ БАУ

МӘСЕЛЕ

Көркем және технологиялық білімді дамытудағы тиімді оқыту тәсілдері

Қазіргі кезеңде оқушылардың көркем және технологиялық білімдерін дамыту үшін білімді өздігінен игеруге оқушының белсенді іс-әрекетін ұйымдастыру – оқу үдерісіне қойылатын негізгі талаптардың бірі. Мұндай тәсіл пәндік білімді, әлеуметтік және коммуникативтік дағдыларды ғана емес, сонымен бірге, оқушыға өзінің жеке мүдделері мен болашағын сезінуге, сындарлы шешімдер қабылдауына мүмкіндік беретін тұлғалық қасиеттерді де меңгеруге ықпал етеді.

Кунзүлу ТӘУКЕБАЕВА,
«Тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру» кафедрасының меңгерушісі, т.ғ.к., профессор

Мұғалімнің оқушымен бірлесіп шығармашылықпен айналысуы және серіктес, кеңесші ретінде қолдауы кезінде оқушының белсенді танымдық қабілеті тұрақты сипатқа ие болады.

Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында оқушылардың көркем және технологиялық білімін дамыту қалай жүзеге асады?

Бұл мақсатқа жету үшін тұлғалық-бағдарлық білім беруде оқушы-

лардың өзара қарым-қатынасында өктемшілікке жол бермеу керек. Белсенді оқу стратегияларын – тәжірибелік, эксперименттік, пікірталас және топтық жұмыс ұйымдастыру қажет.

Тиімді оқыту және оқу тәсілдерін қолдану, оқушылардың жоба және зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруымен сабақтасады. Тиімді оқыту және оқу тәсілдерін қолдану оқушылардың қызығушылығын туғызып, олардың қажеттіліктері мен ұмтылысына сай келетін тапсырмалар орындауына мүмкіндік береді.

Сабақта мұғалім әрдайым модельдеумен және көрсетумен айналысуы керек, сонда шәкірттер мұғалімді бастамашыл, ынталы, шығармашыл мұғалім ретінде қабылдайтын болады. Сол сияқты, оқушыны ынтымақтастық пен топтық жұмысқа ынталандыру керек. Балалар көркем еңбек сабағын жақсы көреді, сондықтан – олардың өнерге деген сүйіспеншілігін арттыра түсу керек.

Тәжірибеге және бірлескен оқуға негізделген белсенді әдістер әрбір оқушының әлеуетін арттыруды қамтамасыз ете отырып, олардың қажеттіліктерін саралау үшін тама-

ша мүмкіндіктер береді. Демек, «мен істей аламын» деген сенімге негізделген жағымды тәсіл оқушының дербес мүмкіндіктерінің деңгейінен жоғары нәтижелерге бағдарлайды. Бірлескен оқуды тиісінше зерделей отырып, пайдалану – ақпарат жинауды жақсартады, оқушының жоғары деңгейлі ойлау дағдыларын, сондай-ақ, тұлғаралық және коммуникативтік дағдыларды дамытады. Сонымен қатар, ол белсенді азаматтық көзқарасты қолдайды және оқушылар арасындағы кедергілерді жою арқылы теңдік пен алуантүрліліктің болуына ықпал етеді. «Көркем еңбек» пәнін оқу барысында оқушылар тәуекелге келіп, болжап, түсініп, түрлі көзқарастар мен ой-пікірлерді мойындайтын зияткерлік құндылықтарға ықпал ететін көркем өнер тәжірибесіне қызығушылық танытатын болады.

Баса көңіл бөлетін жағдай, «Көркем еңбек» пәнін оқыту барысында оқушылар үнемі рефлексия және бағалау циклі арқылы білімін бекітуге және кеңейтуге ынталандырылады. Оқушыларға білімге, дағдыға сүйене отырып, зерттеулері мен жетістіктерін пайымдауға мүмкіндік беріледі.

Осылайша, олардың суретші, дизайнер және колөнерші ретінде дамуына, сондай-ақ, оң көзқарас пен жеке мүддесін дамытуына жағдай жасалады. Аталған оқыту тәсілдері оқушыларды өнер саласындағы жұмыстарды білуге және сипаттауға бағыттайды. Бұл өз білімін, идеялары мен зерделенген көркемдік элементтерді баяндау үшін нақты пәндік тілді дамытуға жағдай жасайды.

нына жүктелетін абыройлы да, жауапты міндет болып отыр.

Күн тәртібіне қойылып отырған күрделі мәселелердің ішінде жас ұрпаққа білім беруді әлемдік деңгейге жеткізу үлкен орын алады.

Қоғамның әлеуметтік-экономикалық өміріндегі түбегейлі өзгерістерге байланысты білім жүйесіндегі едәуір өзгерістердің бірі – Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына сәйкес «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымының жанынан ашылған «Педагогикалық шеберлік» орталығы мен Кембридж университетінің бірлесіп ұйымдастырған педагогтердің біліктілігін арттырудың 3 айлық деңгейлік курсы мен жаңартылған білім мазмұны бойынша біліктілікті арттыру жүйесіне енгізілген реформа болды.

Институтымыз 2012 жылдан бері педагогтердің біліктілігін арттырудың 3 айлық (3 базалық) деңгейлік курсы мен 2016 жылдан бері жаңартылған білім мазмұны бойынша курстарды үздіксіз табысты жүргізуде.

Педагогтердің кәсіби деңгейін ұдайы көтеріп отыру, олардың теориялық білімі мен әдістемелік білігін үздіксіз жетілдіру, оқытудың озық әдіс-тәсілдерімен тиісінше қаруландырып, шығармашылық жұмыстарына жол көрсету – білім беруді ұйымдастырудың маңызды міндеттерінің бірі.

Адамзат баласының өз ұрпағын оқыту және тәрбиелеудегі ең тиімді ізденістерін, тәжірибелерін жалғастырып, тың жолдар іздеу, педагогиканың озық үлгілерін жаңашылдықпен дамыту қашан да жалғаса бермек.

Діни экстремизм мен терроризмнің алдын алудың психологиялық аспектілері

Лаңкестік, экстремизм мен қазіргі әлемдегі оның құбылыстарына қарсы тұру мәселелері жекелеген мемлекеттер үшін де, сондай-ақ, жалпы дүниежүзілік қоғам үшін де – ең маңызды мәселелердің бірі болып отыр. Діни экстремизмнің алдын алу мәселелері ғылыми және бұқаралық басылымдарда, телерадио бағдарламаларда белсенді түрде талқылануда. Аталмыш құбылысқа қатысты белсенді пікірталастардың орын алуы оны зерттеудің қажеттілігі мен өзектілігін көрсетуде.

Экстремизм сөзінің этимологиясына үңілсек, «экстремизм» сөзінің нақты мағынасы ХХ ғасырда пайда болды. Қазіргі таңда экстремизм шектен шыққан радикалдық ұстаным (бағыт) ретінде түсіндіріледі. Экстремист – біржақты көзқарасты (ұстанымды) берік ұстанып, қоғамдық қатынас тұрғысынан шектен шығатын қимылдарға дайын адам, ол өзінің саяси көзқарасы бойынша солшыл немесе оңшыл болуы мүмкін.

Экстремизм өз мәнінде «агрессия» және «қылмыс» ұғымдарын қамтиды. Алайда, агрессия саналы әрі бейсаналы болатын болса, экстремизмге мотивация тән. Сол себепті, экстремизм адамдарға қатысты орын алатын әлеуметтік құбылыс әрі зорлық көрсетуге бағытталған тәрбиенің немесе сыртқы факторлардың тұлғаға кері ықпалынан пайда болатын салдар болып көрінеді. Мысалы, заманауи ғылымда экстремизмнің пайда болуына ықпал ететін:

– әлеуметтік психологиялық және өнегелік (өзгелердің пікірлерімен санаспаушылық, айналадағы жағдайды дұрыс пайымдай алмаушылық), психологиялық тұрақсыздық (шектен тыс психологиялық белсенділік, тез қабылдаушылық немесе жастық максимализмі, бұлардың барлығы тек арнайы жағдайларда немесе өзге факторлармен қатынасқа түскен кезде ғана пайда болады);

– әлеуметтік-экономикалық (материалдық жағдайының төмен болуы, әлеуметтік теңсіздік);

– идеологиялық (жалпы идеологияның әлсіздігі немесе болмауы);

– жұмыспен қамсыздандыру;

– әлеуметтік тарихи (репрессиялар салдары, соғыс, гуманитарлық апаттар, т. б.) факторларды көрсетеді.

Жоғарыда берілгендерден, экстремизмнің генезисін талдаудан байқалғандай: аталмыш құбылыстың орын алуына қарапайым мүдделердің қақтығысы мен саяси, экономикалық, әлеуметтік, конфессионалдық сипаттағы қайшылықтар негіз бола алады деген тұжырым жасауға болады. Діни экстремизмнің көріністері – қазіргі заманда жастардың жат ағымның идеологиясына еліктеп, соқыр сенімнің жетегімен зайырлы қоғамға қарсы әрекет етуі. Діни экстремизмнің

көрінісі ретінде ғаламтор кеңістігіндегі мұсылмандардың қысымға ұшырауы, әсіресе АҚШ, Еуропа, Израильдегі, Ресейдегі, Кавказ аймағындағы мұсылмандар туралы ақпараттарды, қанға бөккен адамдардың суреттерді, бейне-материалдарды ашық көрсету арқылы күллі әлемді мұсылмандарға жау ретінде көрсетуге ұмтылуын, діни экстремистік идеялардың тарауын айтуға болады. Сонымен қатар, интернет-сайттарда діни экстремизм идеяларын насихаттаушылардың түрлі діни уағыздары аудио-видео жазба түрінде таратылуы діни экстремизмнің көрінісі.

Сондай-ақ, ғаламтордағы экстремистік веб-сайттардың ықпалынан басқа, шет елден діни білім алған жалған ғалымдар өздерінің экстремистік уағыз арқылы қазақтың санасына, салт-дәстүріне, ұлттық танымына, тарихына қарсы мазмұндағы жастардың санасын улайды. Террористік қызметтің жаһандануының салдары онымен тұрақты айналысатын адамдардың айрықша топтарының қалыптасуына алып келуде.

Дей тұрғанмен, Исламның өз болмысында ешқандай агрессияшылдық жоқ. Елбасы Н.Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласында «Мен қазақстандықтардың ешқашан бұлжымайтын екі ережені түсініп, байыбына барғанын қалаймын. Біріншісі – ұлттық код, ұлттық мәдениет сақталмаса, ешқандай жаңғыру болмайды. Екіншісі – алға басу үшін ұлттың дамуына кедергі болатын өткеннің кертартпа тұстарынан бас тарту керек» деп атап өткен болатын. Білім беру ұйымдарында «Зайырлық және дінтану негіздері» курсының оқыту оқушылардың діни ілімнің ерекшелігі мен тарихы туралы ғылыми білімін қалыптастыруға, жастарды бейбітшілікке, мәдени және діни сауаттылыққа тәрбиелеуге бағытталған. Сол себепті де мектеп қабырғасында білім алып жатқан жас ұрпақты осындай жат ағымдардың жетегінде кетуден сақтау – біздің негізгі парызымыз.

Баймырза
ҚОЖАМБЕРЛИЕВ,
Жанар ҚҰЛЫМБЕТОВА,
«Өрлеу» БАҒО АҚФ
Қызылорда облысы
бойынша
ПҚ БАИ оқытушылары

Білім – ең жоғары құндылықтардың бірі

Қай мемлекеттің де негізгі тірегі – асқақтаған күмбездер де, ғимараттар да, экономикалық жағдай да емес, білімді де білікті, іскер де белсенді адамдар.

Пердегүл ТАҢАТАРОВА,
аға оқытушы

Қоғамның дамуына қарай ғылым мен техниканың деңгейі де, оны басқару жүйесі де өзгеріп отыратыны белгілі. Осыған орай, маман қызметінің мазмұны жаңарып, жаңа мақсат, жаңа көзқарас, жаңа шешімдер мен жаңа мүмкіншіліктер қажет. Ондай мүмкіншілік тек білім арқылы келеді.

Білім – қоғамды әлеуметтік, мәдени-ғылыми прогреспен қамтамасыз ететін ғажайып құбылыс, адам үшін де, қоғам үшін де ең жоғары құндылық. Оның ең негізгі қызметі – адамның менталитетін, адамгер-

шілігін, шығармашылық қабілетін қалыптастыру, дамыту. Осыған орай, егеменді еліміз өзінің дамуының ең басты алғышарты – білім беру жүйесінің білім ғасырындағы міндеті мен мазмұнын айқындап берді.

Білім беру – аса күрделі әлеуметтік-экономикалық механизм. Оны реформалаудың мәселелері де сан қырлы. Қазіргі кездегі республикамызда қолға алынған білім беру жүйесін реформалау ісі осы саланың экономикалық-ұйымдық, құқықтық, құрылымдық жақтарын түбегейлі өзгертуге бағытталған біртұтас кешенді шаралармен тығыз байланысты. Білім беру ісіндегі жаңа үрдістің мән-мағынасы, сипаты мен бағыт-бағдарын айқындаушы дәйекті факторлар:

• Қазақстан Республикасының тәуелсіз егеменді мемлекет болып қалыптасуы;

• экономиканың нарықтық моделін ұстанып, меншіктің түрлі пішімдерін дамыту;

• ұлттық білім беру ісінің әлемдік білім жүйесіне кіруі болып отыр.

Тәуелсіздік алғалы бері жыл сайын білім жүйесіне енгізіліп отырған реформалар біздің болашағымызға салынып жатқан даңғыл жол деп айтуымызға болады. Себебі, қай мемлекеттің болсын экономикалық-әлеуметтік жағдайының дамуына тікелей апарар жол – сол елдің білімінің дамуы. Яғни, болашақта бәсекеге қабілетті мемлекеттер қатарына ену міндеті бәсекеге қабілетті ұстаз мой-

ФРАО «НЦПК «ЕРЛЕУ» И ПК №Р ПО СЕВЕРУ – КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ»

Педагогическая поддержка как стратегия и тактика современного образования

Современный ученик рассматривается не как объект педагогических воздействий, а как субъект со своим внутренним миром, личностным потенциалом, индивидуальными возможностями и особенностями. Важно вовремя направить указанные характеристики в русло эффективного развития и становления личности. Именно поэтому сравнительно новые для отечественной системы образования понятия педагогического сопровождения и педагогической поддержки обучающихся все активнее входят в повседневную жизнь школы.

На наш взгляд, психолого-педагогическое сопровождение и педагогическая поддержка должны занимать важное место и в работе психолого-педагогической службы организаций образования. В школьные годы ребенок переживает несколько переходных периодов, требующих от него приспособления к новым условиям. Наиболее сложным является переход ребенка из начальной школы в среднюю. И при правильной организации он может способствовать психологическому, социальному росту ребенка, в ином случае это может стать болезненным процессом приспособления, привыкания.

В настоящее время в нашей стране интенсивно развивается школьная психолого-педагогическая служба. Среди основных целей деятельности педагогов-психологов образовательных учреждений – содействие развитию личности учащихся и сохранению их психологического здоровья. Одним из важнейших условий достижения

данной цели является обеспечение адаптации детей к образовательной среде. Адаптация ребенка к школе не заканчивается в первом классе. Она продолжается фактически до окончания школы, так как образовательный процесс предполагает непрерывные изменения обстановки в условиях постоянного развития ребенка.

В ряде случаев понятие «адаптация личности» рассматривается через призму соотношения с понятием «социализация и развитие личности». При этом одни авторы считают, что процесс адаптации постоянен, другие полагают, что личность начинает осуществлять адаптивные процессы в тех случаях, когда оказывается в проблемных ситуациях, а не только при переживании конфликтных ситуаций.

Проблема перехода в среднее звено связана и с проблемой преемственности, которая разрабатывается учеными Казахстана Р.А. Должиковой, Е.А. Конобеевой, П.С. Сыгымбековой.

Понятие «психолого-педагогическое сопровождение» неразрывно связано с понятием «педагогическая поддержка», которую многие исследователи рассматривают как стратегию и тактику образования XXI века. Психолого-педагогическое сопровождение входит в систему понятий «педагогики поддержки» – одной из современных педагогических парадигм.

Психолого-педагогическое сопровождение личности учащихся при переходе из начального звена в среднее обеспечивает успешность учащихся и их адаптацию к учебно-воспитательному процессу.

Ольга КОРЯГИНА,
начальник отдела по связям
с общественностью
и издательской деятельности,
к.п.н.

Состояние и перспективы профессионального роста сельского учителя

В условиях поэтапного обновления содержания среднего образования становятся значимыми системность и динамичность профессионального роста педагогов. Международные исследования доказывают, что учитель оказывает в два-три раза больше влияния на учебные достижения учащихся, чем другие школьные факторы. Учащиеся, обучающиеся у высококвалифицированных учителей, показывают лучший уровень учебных достижений, чем у педагогов, имеющих низкую квалификацию.

Бахыт БУЛАТОВА,
главный специалист
отдела мониторинга и
анализа

Какие же факторы влияют на профессиональный рост педагогов? С этой целью проведен социологический опрос учителей Северо-Казахстанской области, результаты которого были ориентированы на рефлексивное осмысление учителем собственной педагогической практики и критериев профессионального роста. В группу респондентов включены учителя как сельских, так и городских школ с целью сопоставительного анализа.

Оценивая факторы, влияющие на профессиональный рост, большинство педагогов отмечают роль мотивации педагога, его стремление к

саморазвитию. В то же время, отвечая на вопрос «Что для вас является основным стимулом профессионального развития?», вторым по значимости они выделяют фактор стабильности и защищенности, относящийся к стимулированию и внешней мотивации. Данное противоречие свидетельствует о взаимозависимости и взаимовлиянии внутренних и внешних факторов профессионального развития.

По мнению четверти опрошенных педагогов, важным фактором выступает внимание к данному вопросу со стороны администрации школ, роль которой заключается в планировании и управлении профессиональным ростом педагогических кадров. Большинство педагогов, принимавших участие в анкетировании, анализируют собственную педагогическую деятельность и выстраивают траекторию развития. При этом, по результатам анализа педагогической практики, учителя сельских школ менее системно планируют дальнейшее профессиональное развитие.

В ходе опроса педагогам предлагалось оценить уровень собственных предметных знаний. Учителя сельских школ менее уверены по всем

предложенным критериям. Но при этом городские учителя более критично оценивают свои знания базовых основ преподаваемого предмета.

В процессе анкетирования педагогам предлагалось проанализировать свой профессиональный рост после курсовой подготовки. По мнению большинства педагогов, они продолжают изучать и апробировать предложенные на курсах повышения квалификации педагогические технологии. При этом учителя сельских школ менее активны в апробации методов и технологий.

На эффективность педагогического труда, по мнению педагогов, особо влияют технические условия: оснащение учебных кабинетов, наличие интернета, обеспеченность учебниками и дополнительной литературой.

Подытожив вышесказанное, отмечаем, что эффективность профессионального роста педагога обуславливают внутренние факторы (удовлетворенность трудом, стремление к саморазвитию, профессиональная свобода и т. д.) в сочетании с социальными (стабильность и защищенность, продвижение по карьерной лестнице и т. д.), условия и стимулы рефлексивного осмысления педагогической деятельности, системная поддержка со стороны администрации и методических служб школы, района, посткурсовая поддержка в изучении и апробации педагогических технологий, технические условия труда, обеспеченность учебниками и дополнительной литературой, а также правовая защищенность.

Новые парадигмы развития образования в современном Казахстане

Каждый учащийся – потенциал государства, его будущее и его возможности. Цель современного образования – раскрыть и развить способности каждого учащегося, выявить его стремления и направить их в нужное русло. В данных условиях осуществляется поиск новых парадигм развития образования, направленных на формирование функционально-исследовательских навыков учащегося, необходимых для его активного участия в развитии науки и техники.

Ольга МЕДВЕДЕВА,
старший преподаватель

Что означает понятие «парадигма» в педагогической науке? Парадигма – концептуальная

система, которая включает в себя разработку инновационных идей, подходов, технологий, результатов научных исследований и практик. Какие парадигмы нужны сейчас современному образованию, чтобы реализовать обозначенную выше задачу? Анализируя данный вопрос, обозначим ряд требований, которым должны отвечать парадигмы для эффективного прогнозирования процессов развития образования.

Первое. В центре образования должна быть личность с ее индивидуальными потребностями и возможностями.

Второе. Образование в стратегическом плане должно быть социально ориентированным.

Школа сохраняет и укрепляет семейные устои и традиции, присущие той социальной группе, которая обучается в данной организации образования. А опыт родителей помогает детям глубже разобраться в специфике профессии и быстрее продвигаться в ее освоении.

Третье. Соответствие путей развития образования, его тенденций и перспектив основным направлениям развития общества. Образование выступает в качестве слепка и модели общества. Оно, с одной стороны, испытывает на себе влияние всех сфер жизнедеятельности человечества, с другой – воздействует на них, либо способ-

ствуя продвижению общества вперед, либо ставя преграды на его пути.

Особенность государственно-образовательной парадигмы проявляется в возможностях и перспективах образования, которые напрямую связаны с типом, характером и уровнем развития государства. Для совершенствования института образования государство должно оказывать поддержку в реализации его инициатив на благо отечества, не довлея над выбором средств и способов обучения.

Производственно-образовательная парадигма предполагает разработку модели обучения, посредством которой учащийся овладевает навыками, необходимыми в его будущей профессиональной деятельности.

Научно-образовательная парадигма основывается на зависимости образования от науки

и определяется тем, насколько полно и глубоко используются достижения науки в развитии образования, как они отражаются в его содержании.

В основе культурно-образовательной парадигмы – формирование и развитие личности, аккумулирующей в себе опыт предшествующих поколений, способной жить и осуществлять свою деятельность в рамках духовных ценностей и идеалов своего народа.

Семейно-образовательная парадигма направлена на приобщение учащихся к семейным ценностям, на подготовку молодого поколения к будущей семейной жизни.

Таким образом, каждая представленная парадигма развития образования – это модель взаимодействия одного из социальных институтов с образованием и механизм всестороннего и гармоничного развития личности ребенка.

БАҒЫТ – БАҒДАР

Цифрлық технология бойынша педагогтердің біліктілігін арттыру жолдары

Қазақстан Республикасы Президентінің 2018 жылғы 10 қаңтардағы «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері» Жолдауында цифрлық технологияны қолдану арқылы құрылатын жаңа индустрияларды өсіру қажеттігін атап көрсетті. «Цифрлық Қазақстан» Мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру аясында республика мектептерінде педагогтердің ақпараттық-коммуникациялық құзырлығын қалыптастырып, дамытуға ерекше мән берілді.

Сәуле МҰХАМБЕТЖАНОВА, п.ғ.д., доцент, Халықаралық ақпараттандыру академиясының академигі, «Өрлеу БАҒО» АҚФ ҚР білім беру жүйесінің басшы және ғылыми-педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыратын республикалық институттың «Менеджмент және ақпараттық технологиялар» кафедрасының меңгерушісі

Жаһандану заманында цифрлық қоғам мен білім беруді цифрландыру және электрондық оқыту (e-learning) жүйесін білім беру ұйымдарына енгізу жағдайында педагогтердің қашықтықтан біліктілігін арттыру ең өзекті мәселелердің біріне айналып отыр. Бұл мәселені шешу үшін кафедрамыз ЮНЕСКО халықаралық ұйымымен бірлесе отырып, педагогтердің ақпараттық-коммуникациялық құзырлығын қалыптастыру бойынша модульдік оқу бағдарламаларын жасады және оны MOODLE ортасында ұйымдастыруды ұсынды. Сонымен бірге, Білім және ғылым министрлігі жариялаған іргелі ғылыми-зерттеу жұмыстары бойынша грантты ұтып алу негізінде педагогтердің қашықтықтан біліктілігін арттырудың

нормативтік-құқықтық базасы жасалып, республикадағы шағын жинақты мектептердің педагогтері үшін сынақтан өткізіліп, тиімділігін айқындады. Мұндай жұмыстар педагогтердің бәсекеге қабілеттілігі мен білім сапасын арттыруға бағытталған.

Еліміздегі педагогтердің бүгінгі ақпараттық-коммуникациялық икемі қай деңгейде?

Жүргізілген сауалнама 50 жастан асқан педагогтердің компьютерге бейіндігі төмендігін, ал 30-45 жастағылар ақпараттық-коммуникациялық ортаға тез сіңісіп кеткендігін көрсетіп отыр. Осы факторлар негізінде республикалық институт еуропалық стандартқа сәйкес педагогтердің ақпараттық-коммуникациялық және технологиялық құзырлығын қалыптастыру бойынша көпвекторлық модульдік бағдарлама жасады. Мұнда педагогтердің жасына сәйкес ақпараттық-коммуникациялық құзырлығын қалыптастыру көзделеді. Дамыған елдердің тәжірибесін талдай келе, Оңтүстік Кореяның қашықтықтан біліктілікті арттыру тәжірибесін негізге алып отырмыз.

Жалпы, педагогтердің IT-саласын жан-жақты меңгеруі үшін кез келген педагог кең жолақты интернет желісіне қосылған ноутбукпен қамтамасыз етілуі қажет. Сонда ғана ол іздене бастайды.

Алайда IT саласының динамикалық өзгерісіне сәйкес республикадағы 300000-нан аса педагогтің ақпараттық-коммуникациялық құзырлығын қалыптастыруды бір жылда жүзеге асыру мүмкін емес. Бұл қажеттілікті шешу барысында республикалық институт ЮНЕСКО, Майкрософт және

Интел компанияларымен бірлесе отырып, жұмыс істеп келеді. Жыл сайын e-learning жобасына сәйкес 8000 ұстаздың АКТ бойынша құзырлығын қалыптастырумен айналысқан болатынбыз.

Электрондық оқыту жүйесінің енгізілуіне байланысты педагогтердің коммуникациялық мәдениеті қай деңгейде?

Интернет технологияларының дамуына сәйкес, электрондық оқыту жүйесінің платформаларымен жұмыс жасауда мұғалімдердің өлі де болса жұмыс жасау деңгейі қалыпты деуге болады. Бұл кезекте, педагогтердің телеарналарға шығу мәдениетін арттыру мәселесі туындайды.

Осы мәселені шешу барысында Оңтүстік Корея елінің білім саласы бойынша үйренген тәжірибемізді ортаға салсам деп отырмын. Оңтүстік Корея елінде 7 телеарна білім саласы бойынша жұмыс жасайды екен. Білім беру жүйесінің ақпараттық кеңістігін кеңейтетін оқыту және ғылыми-көпшілік бағдарламалары ірі Educational Broadcasting System (EBS) телерадиокомпаниясының 7 телеарнасы арқылы таратылады. Сонымен бірге, бұл елде білім беру жүйесінің келесі ақпараттық платформасы: EduNet (оқыту мен оқу үшін), EMIS және NEIS (басқару үшін), Cyber Home Learning System (CHLS) (үйден оқыту үшін) құрылған. Аталған платформалар e-learning оқыту жүйесін іске асыруға бағытталған. Корея Республикасында Білім, ғылым және Технология Министрлігінің қолдауымен жасақталған Ұлттық ақпараттық білім беру жүйесінің (NEIS) есебінен білім беруді басқарудың тиімділігі қамтамасыз етілген. CHLS жобасы ерекше қызмет көрсету моделі – оқушылар үшін сабақтан тыс уақытта білім беру ортасын жинақтайды. CHLS – оқушылар өзіндік оқу стилі, жетістіктер деңгейі негізінде жеке тұлғаға бағытталған өзіндік білім алу ортасын, сыныбын, сандық контенттерін таңдайды. Жоба онлайн режимінде қосымша оқу материалда-

ры арқылы репетиторлармен жеке жұмыс істеуді қамтамасыз етеді және қосымша білім беру құнын және бастауыш пен орта мектеп деңгейіндегі «алшақтықты» төмендетеді. Cyber High School – оқушылардың қашықтықтан және өзіндік білім алуының белсенді құралы ретінде жоғарғы мектептің оқу үдерісіне кеңінен қолданылады. KAIST – center интернет қоры ғылым мен технологияда дарынды балаларды қосымша біліммен қамтамасыз етеді.

Кореяда біліктілікті арттыруда «теңбе-тең» оқу ұстанымын кеңінен қолданады. Яғни, біліктілігін арттырған әрбір ұстаз өз мектебі мен өзге мектептегі әріптестеріне жаңа тәжірибесін үйретеді. Кәсіби мәселелерін шешу үшін педагогтердің желілік қауымдастығының қорлары белсенді пайдаланылады, ал біліктілікті арттыруда кредиттік жүйе қолданылады. Яғни, әрбір мұғалім жыл сайын 8 кредитті (120 сағаттық) жинау қажет. Педагогтердің АКТ дайындығын қамтамасыз ету үшін арнайы контент жасақталған. Тағы бір назар аударатын жайт, ол мұғалімдердің демалыс уақытында біліктілігін арттыру жүзеге асырылады, ал сабақ уақытында олардың біліктілігі үшін қашықтықтан оқыту технологиясы қолданылады екен. Сондықтан Корея елінің тәжірибесін зерттей келе, осы жылдан бастап республикалық институтта біртіндеп енгізу жолға қойылды.

Жоғарыда келтірілген қажеттіліктерді шешу үшін кафедрамыз «Цифрлық қоғамдағы педагог моделі» тұжырымдамасын дайындау үстінде. Тұжырымдама креативті қоғамда бәсекеге қабілетті әрі цифрлық сауаттылығы қалыптасқан тұлғаны қалыптастыруға негізделген.

Мұнда цифрлық мектепті басқарудан бастап, мектеп пәндеріне цифрлық технология құралдарын қолдана отырып, оқыту мәселелері қарастырылады. Мектепте цифрлық оқыту процесін енгізу әдістері беріледі. Ол оқыту «e-learning+ m-learning+smart-learning» үш ағынды оқытумен байланыстырылады, соған сәйкес курстар жоспарланып отыр.

ӘДІСТЕМЕ

Оқушыларға пәндер арасындағы байланысты көрсету

Химиялық реакция теңдеулері тақырыбы бойынша математика пәнін кіріктіре отырып, химия сабағында дарынды балаларға пәндер арасындағы байланысты қалай көрсетеміз?

XXI ғасырда күннен күнге қарыштап дамып жатқан заманның мұғалімдер мен оқушыларға қояр талабы жоғарылап келеді.

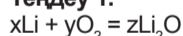
Жоғарыда көрсетілген мәселе Семей қаласындағы физика-математикалық бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебінің 8-9 сынып оқушыларын оқыту кезінде туындады. Химия пәнін оқытудағы маңызды кездердің бірі – химиялық реакциялардың типтерін қарастыру. Кез келген химиялық реакция теңдеулерін жазған кезде «Зат массасының сақталу заңын» оқушы сауатты көрсете алуы керек.

Дарынды оқушылар сабақ барысында «Химиялық реакция теңдеулері» тақырыбын еркін меңгеріп, берілген тапсырмаларды тез орындап, кейде салғырттық танытып, сабаққа қызығушылықтары төмендегені байқалды. Кейін олардың сұранысымен берілген үлкен мәнге ие коэффициенттерді қоюды талап ететін күрделі тотығу-тотықсыздану реакцияларын теңестіру оқушыларда айтарлықтай қиындық туғызды. Осы мәселені шешу жолдарын қарастыру барысында пәнаралық байланысты кіріктіре отырып, математикалық әдіспен химиялық реакцияларды теңестіруге болатынын түсіндірдік.

Жалпы бұл әдіс бойынша химиялық

реакция кезіндегі материалдық балансты сақтау үшін анықталынатын коэффициенттерді математикадағы «белгісіз айналымдар» ретінде қарастыра отырып, жүйе құрастыру арқылы шығаруға болады. Енді химиялық реакцияларды математикалық әдіспен теңестіруді нақты мысалдармен қарастырайық.

Теңдеу 1.

Мұндағы x, y, z – реакцияға қатысатын литий, оттегі және литий оксидінің молекула сандарын көрсететін коэффициенттер. Ал, химияда коэффициенттер ол бүтін сандар болуы керек.

Зат массасының сақталу заңы ережесі негізінде әрбір элемент үшін теңдеулер құрамы:

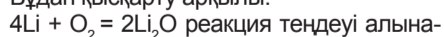
$$a) Li \text{ үшін: } x = 2z;$$

$$b) O \text{ үшін: } 2y = z; y = 0,5z;$$

Осыдан:

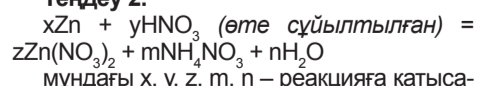
Бұдан қысқарту арқылы:

Химиялық реакцияға коэффициенттер қойылды, теңдеудің екі жағындағы элементтердің атом сандары теңесті, реакция теңдеуі құрылды.

Енді бірнеше айнымалылардан тұратын күрделірек мысалды қарастырып көрейік.

Теңдеу 2.

мұндағы x, y, z, m, n – реакцияға қатысатын мырыш, азот қышқылы, мырыш нитраты, аммоний нитраты және судың молекула сандарын көрсететін коэффициенттер.

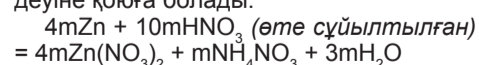
Химиялық қосылыстарды құраушы элементтердің индекстерін ескере отырып, төменде кестеде көрсетілген 5 белгісізден тұратын жүйені құрастырамыз.

Zn	$x = z$
H	$y = 4m + 2n$
N	$y = 2z + 2m$
O	$3y = 6z + 3m + n$

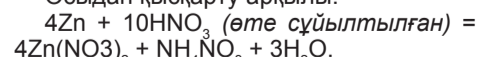
Жүйені түрлендіру арқылы кестеде төмендегідей қатынастарды өрбітуге болады:

Zn	$x = z$				$x = 4m$
H	$y = 4m + 2n$			$6m = 2n + 2$	$y = 10m$
N	$y = 2z + 2m$			$10m = 2z + 2m$	$z = 4m$
O	$3y = 6z + 3m + n$	$y = 2z + m + n/3$	$n/3 = m$		$n = 3m$

Кестеден көрініп тұрғандай, x, y, z, m айнымалылары n арқылы түрлендірілді. Нәтижелерді химиялық реакция теңдеуіне қоюға болады:

Осыдан қысқарту арқылы:

Химиялық реакцияға коэффициенттер қойылды, теңдеудің екі жағындағы элементтердің атом сандары теңесті, реак-

ция теңдеуі құрылды.

Жоғарыдағы мысалдардан көрінгендей кез келген химиялық реакцияны математикалық әдіс көмегімен теңестіруге болады. Өткізілген тәжірибе бойынша көрсетілген әдісті 8-сыныпта оқушылардың 10-15 пайызы, ал 9-сыныпта оқушылардың 35-40 пайызы меңгерді.

Химия пәнін дарынды балаларларға оқытуда кездескен қиындықтың шешу жолдарының бірі – осы әдіс. Пәнаралық байланыстың арқасында түйіні тарқаған күрделі мәселенің берер пайдасы мол. Бұл әдісті оқушыны пәнге қызықтыруда,

Асылбек ОРАЗБЕКОВ,
химия пәні мұғалімі,
Зухра ТАСТАМБЕКОВА,
физика пәні мұғалімі,
Нұрғазы ТҰРСЫНҒАЗИН,
математика пәні мұғалімі
Семей қаласындағы ФМБ НЗМ

БОЛЬШОЙ ПРОЕКТ

Двенадцать тысяч километров на мотоцикле

В нефтяной столице страны намерены реализовать международный проект атырауских мотоциклистов «Бабалар ізімен – Дорогами предков», поддержанный Главой государства. Цель проекта – пропаганда духовного богатства, современного развития и культурно-этнического единства народа независимого Казахстана.

Идею о патриотическом мотопробеге впервые озвучил президент мотоклуба «Wheels Brothers MC Atyrau» Олег

Шмаль (на снимке) 23 августа во время встречи с Президентом Казахстана Нурсултаном Назарбаевым в ходе его рабочего визита в Атыраускую область. Она заключается в том, чтобы пройти на мотоциклах по самому длинному маршруту нового «Шелкового пути» – от Китая до Западной Европы. Для иностранных участников этого проекта предусматривается программа посещения сакральных мест Казахстана.

– Идея сложная, никто до нас этого не делал. Но мы надеемся, что обязательно справимся, если вы нам пожелаете удачи, – сказал Главе государства Олег Шмаль. На что Нурсултан Назарбаев ответил: «Обязательно пожелую! И не

только сакральных мест. Надо вашему клубу выступить с призывом: «Познай свою страну!». Давно я вынашиваю эту идею».

– Мы планируем охватить самый длинный маршрут нового «Шелкового пути» – от Китая до Западной Европы, от Желтого до Северного моря, – рассказывает нашему изданию Олег Шмаль, кстати, также возглавляющий Атырауское немецкое этнокультурное объединение «Видергебурт». – Маршрут составит порядка 12 тысяч километров. Конечно же, масштабность зависит от бюджета, поэтому мы не отказываемся от партнерской и спонсорской помощи. Данный мотопробег в формате «народ-

ной дипломатии» проводится впервые. Следовательно, мы хотим основательно подготовиться: набрать участников, оснастить транспорт и т. д. Реализация нашего проекта запланирована на следующий год. Но о конкретных сроках говорить пока рано.

Всем желающим принять участие в международном мотопробеге достаточно быть физически крепким, увлекаться экстремальным мототуризмом, любить свой край и страну. И знать как минимум один иностранный язык для полноценного общения.

Адам ГУРЬЕВ

Фото из архива редакции Атырау

УГОЛОК БІЛІМБЕКА

За что мы любим футбол? (Размышления болельщика)

Привет, друзья! Почему футбол – единственный вид спорта, привлекающий к себе толпы людей во всем мире? То, как волнуются болельщики на трибунах стадиона, это еще куда ни шло. Но как объяснить наши заклинания, крики, приступы восторга и ярости перед телевизором? Почему футбол делает нас такими счастливыми или несчастными? Думаю, все потому, что за 90 минут футбольного матча можно ощутить все эмоции, которые испытываем в течение жизни: радость, гнев, несправедливость, разочарование. И никакие другие события не способны объединить такую массу людей в едином порыве...

Пытаясь понять феноменальную любовь, которую вызывает у нас футбол, отмечаю один неоспоримый факт: эта игра в своих положительных проявлениях гасит в человеке жестокость. Футбол – говорю без

пафоса! – наполняет наши сердца радостью вдохновенного зрелища со здоровой борьбой, быстрым бегом и азартом. Здесь проявляются лучшие человеческие качества: смекалка, виртуозность фокусни-

ка, чувство взаимопонимания с партнерами, выносливость, колоссальное терпение и, конечно же, огромная воля.

Стоит добавить к этому особую роль тренера, который является организатором команды. Тайной своего таланта именно он приводит в действие скрытый потенциал отдельных игроков – будущих звезд. Только благодаря прикосновению его «волшебной палочки» рождаются новые «пеле» и «марадоны». «Казахский Месси» Еркебулан Сейдахмет, например.

А наши педагоги должны особо ценить футбол за его универсальность. Ведь в нем наши дети находят именно то, чего недостает им в жизни. Кому-то футбол нравит-

ся физической стороной, кому-то азартом, а кто-то участвует в нем как в захватывающей шахматной игре, где происходит схватка двух интеллектуалов.

Футбол похож на учителя, который всегда готов дать полный ответ на любой сложный вопрос. Футбол похож на школьного друга – отличника учебы, умеющего выручить нас в любой момент своими уникальными способностями. Футбол напоминает древнегреческую трагедию, поскольку один гол может полностью изменить ход событий.

Правильность моих слов подтверждает и журналистка из французского «Le Figaro» Бландин Ле Кен. «Удача, взаимопомощь, несправедливость, грубость, – пишет

Ле Кен – соотечественница действующих чемпионов мира. – Футбольный матч возбуждает на поле, быть может, и фальшивые переживания, но они оказываются тяжелыми, когда происходят в настоящей жизни».

...«Вы любите театр?» – восторженно спрашивает актриса в одном из советских фильмов. И сама же отвечает на этот вопрос. Да так, что любой, кто прежде не заглядывал даже в фойе театра, после ее слов бежит сломя голову на первый же спектакль.

Слегка изменив ее фразу, хочу спросить у наших читателей: «А вы любите футбол?»...

Ваш Білімбек

РЕКЛАМА

По вопросам размещения рекламы и подписки на газету

«БІЛІМДІ ЕЛ – ОБРАЗОВАННАЯ СТРАНА»

обращаться по телефонам

87015124250, 87084256340,

по вопросам

размещения материалов – 87084254770.

www.bilimdinews.kz

bilimdi_el@mail.ru

Отсканируйте для быстрого перехода с мобильного телефона на сайт газеты «Білімді ел – Образованная страна» через любое QR Droid приложение.

«О футболе я самого лучшего мнения. Отличная игра для грубых девчонок, но не для деликатных мальчиков»

Оскар УАЙЛЬД

БІЛІМДІ ЕЛ
ОБРАЗОВАННАЯ СТРАНА

Газета выходит при информационной поддержке Министерства образования и науки Республики Казахстан

По вопросам размещения рекламы – тел.сот. 87015124250
Выпускающий редактор: **ЖАНАТ СУЛЕЙМЕНОВА** (тел.раб. 8(7172)254 770, тел.сот. 87084254770 – по вопросам публикации)
Редакция: тел.раб. 8(7172)256340, тел.сот. 87084256340
Дизайн и верстка: **ЭРИК МУРАТОВ**

Республиканская образовательная общественно-политическая газета «Білімді ел – Образованная страна». Собственник: ТОО «Казахстанская образовательная газета». Свидетельство о постановке на учет №16015-Г, выданное Комитетом связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 02.06.2016 г. Подписной индекс 64603. Газета отпечатана в типографии ТОО «Костанайский Дом печати» по адресу: г. Костанай, ул. Майлина, 2/3.

Газета выходит при информационной поддержке Министерства образования и науки РК.

Рукописи не рецензируются и не возвращаются. Любое воспроизведение статей и иллюстраций, перепечатка материалов газеты возможны только со ссылкой на источник – www.bilimdinews.kz. Ответственность за достоверность фактов и сведений, содержащихся в публикациях газеты, несут авторы, в рекламе и объявлениях – рекламодатели. Газета выходит еженедельно по вторникам.

Адрес редакции:
РК, 010000,
г. Астана,
ул. Кабанбай батыра,
58 А НП 18.

E-mail:
bilimdi_el@mail.ru

Главный редактор:
ЛЯЗЗАТ ТУРКЕСТАНОВА

Тираж: 10440 экз.
Заказ: №1360.

БАҒҚАУ

Қазақстан бойынша өз саяхатың туралы жаз да сыйлық ал!

«Kazakh Tourism «ҰК» АҚ және «Білімді ел – Образованная страна» республикалық білім қоғамдық-саяси газеті басылым оқырмандары арасында ұйымдастырған «Қазақстан аумағына саяхат жасау және туған өлкенің айтулы оқиғалары мен туристік объектілерін тамашалағаны» туралы ең үздік материал үшін байқауы жалғасуда. Байқау 1 қазанға дейін жүргізіледі. Жеңімпазға бас жүлде – екі адамға «Бурабай» Шүщье курорттық аймағының маңында орналасқан «Самал» мейманханасына 7 күндік билет жолдамасы беріледі. Жолдамаға орналасу күніне үш рет тамақтану және бассейнге бару кіреді. Жеңімпаз Қазақстандағы ішкі туризм туралы үздік мақаласы үшін Дипломға және басылымға жылдық жазылым абонементіне ие болады. Оқырмандар арасында ішкі туризмді дамытушылар көп болып шықты. Назарларыңызға Гүлім ШАПАҒАТ-тың Павлодар облысы аумағында орналасқан Баянауылға саяхатын ұсынамыз.

Баянауыл – жер жәннаты

Павлодар облыстық Кәсіпкерлік, сауда және туризм басқармасы 14-16 қыркүйек аралығында ұйымдастырған үш күндік сапарда аймақтың тарихы туралы ақпараттар мен көрікті орындарына қанықтық. Көпшілікке белгілі тарихи мекен Баянауыл мен ондағы тамаша табиғаттың сыры кімде-кімді сүйсіндірері анық. Бүгінде бұл жерді көруге тек қазақстандықтар ғана емес, шет елден ат терлетіп келетін туристер қатары көп.

Бірінші келген күні сапарлаушы топ Павлодар қаласының орталық көшелерін аралап, 2001 жылы ашылған Мәшһүр Жүсіп Көпеев мешіті мен 1942 жылы негізі қаланған Г.Потанин атындағы өлкетану музейіне бас сұқтық. Музейде Павлодардың ежелгі тарихын баяндайтын жәдігерлер мен осы өңір тумалары туралы ақпараттар жинақталған. Мұндағы бірнеше залдан археологиялық, палеонтологиялық, этнографиялық, нумизматика, сурет өнері коллекциялары, деректі, ғылыми, өндірістік жинақтамалар мен қару-жарақтарды көресің. Кезінде халық әншісі, композитор болған Майра Шамсутдиноваға да осы туған жері – Керекуде (Павлодар) музей ашылған.

Қаланы тамашалау кезінде павлодарлықтардың тарихи орындар мен ғимараттарға ерекше құрметпен қарайтынын байқауға болады. Мұнда көпестердің үйлерін көптеп кездестіресің және базары бар, олар көненің көзіндей қайта қалпына келтірілген. Бұл өңірде автобустардан бөлек, трамвай да жүреді.

Сондай-ақ, жергілікті тұрғындар ерекше жақсы көретін орындары-

ның бірі – Ертіс жағалауы да қалаға әдемі көрік береді.

Ары қарай, Керекудің көз тартар керемет жері Павлодар облысының Баянауылына жол тарттық. Баянауыл ауданының орталығы саналатын елді мекен бүгінде курорттық аймақ, 1985 жылы Ұлттық табиғи саябақ статусына ие болған. «Шөлді даладағы таулы-орманды шұрат» деп атайтын Баянауыл таулары, ормандары мен өзендерінің бір-бірін толықтыра түскен әсем келбеті жанға рахат адамның шабытын оятып, қиялдың шарықтауына ерік береді.

Баянауыл ұлттық паркінде үш ірі өзен бар. Шұрайлы мекеннің жақұттарымен таныстырып отырған экскурсия жетекшісі Сәуле Арғынова бұл өзендердің атауының тарихын баяндап берді. Мысалы, ең үлкен көл Сабындыкөл (мыльное озеро) өзенінің атауына қатысты «кезінде Баян сұлу шашын жуып жатып, сабынын суға түсіріп алған» деген аңыз бар.

Тіпті, адамдар арасында өзеннің шынымен толқын кезінде көпіріп тұратыны туралы айтылады екен. Одан кейінгісі Жасыбай өзенінің атауы жоңғар басқыншыларына қарсы күрескен Жасыбай батырдың құрметіне 18 ғасырда берілген. Бұрынғы атауы Шойынкөл болған екен. Өзеннің тұп-тұнық бетіне қарасаң, айнадай көрінеді. Ал үшінші Торайғыр өзені Торайғыр бидің құрметіне солай аталған.

Баянауыл паркіндегі көз тамсандырар таулы-тастарды түрлі мүсінге ұқсатуға болады. Мысалы, сол жерге аяқ басқан туристер өзінше бір атаулар қойып жатады екен. Мұндағы ең биік тау – Ақбет тауы. Бұған қатысты жергілікті жұрт арасында «Кезінде бір жас қызды ата-анасы өзінен жасы үлкен бай шалға ұзатпақшы болған. Оған қарсы шығып, өз сүйгеніне қосылғысы келген қыз осы таудан секіріп өлген» деген аңыз тараған. Баянауыл десе, бірден ойға оралатын табиғат сыйы – «Кемпіртас». Расымен, тасты бір жанынан қа-

расаң, көз алдыға жалмауыз кемпірдің бейнесін алып келеді, екінші жағынан қарасаң, шашын жел ұшырып тұрған қыздың бейнесіне ұқсайды.

Бұдан бөлек, «Найзатас», «Данатас», «Баян ана», «Қоңыр әулие» деп аталатын керемет жерлер бар. Биікте тұрған «Қоңыр әулие» үңгіріне бүгінде тілек-ниеттерін айтып келетін туристер аз емес екен.

Баянауылға қарасты Торайғыр жерінде де өзенімен қатар, түрлі мүсінді бейнелейтін тастар көздің жауын алады. Өсімдік-шөптердің де түр-түрін кездестіруге болады. Бұл аумақта Сұлтанмахмұт Торайғыровтың кесенесі бой көтерген.

Ерекше атап өтер жайт, бұл өлке елімізге танымал ең алғашқы академик Қаныш Сәтбаевтың, Шалпық Шөкіннің, Мәшһүр Жүсіп Көпеевтің, Жүсіпбек Аймауытовтың, қазақтан шыққан алғашқы кинорежиссер Шәкен Аймановтың, Әлкей Марғұланның және т. б. атақты адамдардың дүниеге келген жері.

Табиғаттың осындай көрікті жерлері адамға шабыт сыйлап, ойға ой қосып, ұшқыр қиялға ерік береді. Алайда бұл сұлулықты көру үшін Солтүстіктегі екі айдай ғана уақытқа созылатын жаз аздақ етіп отыр. Осы себепті де қысқы туризмді дамыту қолға алынууда. Павлодар облысына қарасты «Баянауыл» ұлттық мемлекеттік табиғи паркі «Астана ЭКСПО-2017» халықаралық көрмесі құрамына кіріп отыр. Осыған байланысты шетелдік туристердің келіп-кетуін жеңілдету үшін ұлттық табиғи парк аумағына ұшып қону жолағы төселмекші, яғни, әуежай салынады. Демек, парк аумағында қысқы туризмді дамыту мәселесі де жолға қойылып отыр.

Қазіргі таңда Баянауыл аумағында туризмді дамыту жұмыстары қызу жүргізілуде. Мәселен, ол үшін былтыр республика және облыс бюджетінен 20 миллиард теңгеге жуық қаражат бөлінген.

Гүлім ШАПАҒАТ

